

PREDSTAVLJAMO ↙

Natovo letalo AWACS pristalo v Sloveniji

VIDELI SMO ↘

V Celju promocijska prireditev

V službi domovine

Marko Pišlar

PRAZNIK
GENERALA MAISTRA

November je mesec, ko praznujemo državni praznik, dan Rudolfa Maistra. Bil je véliki general, borec za severno mejo in pesnik, ki je s svojimi borci davnega leta 1918 razorožil nemško varnostno stražo in jo razpustil ter tako prevzel vojaško oblast v Mariboru. Prav po zaslugi Maistra in njegovih borcev je bil k Sloveniji priključen večji del narodnostnega ter govornega območja Štajerske in Koroške.

Rudolf Maister ostaja vzornik za veliko zaposlenih v slovenskem obrambnem sistemu, ki se vsako leto na njegov praznik s polaganjem vencev pred spomenike in spominske plošče po vsej Sloveniji spominjo vélikega generala. Bogato Maistrovo izročilo negujejo tudi pripadniki Slovenske vojske, medtem ko ponosno in odgovorno opravljajo svoje poslanstvo doma in po svetu. Na dan Rudolfa Maistra praznuje svoj praznik 72. brigada Slovenske vojske, Maistrovo ime pa častno nosita tudi mariborska vojašnica ter po novem osrednja večnamenska dvorana v glavni stavbi Ministrstva za obrambo.

Foto Bruno Toič

4
»DOSEČI ŽELIMO
STANDARDE, KI SI
JIH POSTAVIMO«

Pogovor s poveljnikom
Centra vojaških šol brigadirjem
Petrom Zakrajškom

12
NA NATOVEM INOVACIJSKEM
IZZIVU NAJBOLJŠI
NEMŠKI PROJEKT

V Ljubljani zaključek
Natovega inovacijskega
izziva

32
SLOVENSKA KONTINGENTA
PRIPRAVLJENA ZA LATVIJO
IN SLOVAŠKO

Na Počku preverjanje
končnih operativnih
zmogljivosti pred misijo

9
PODPRLI KREPITEV
OBRAMBNE INDUSTRIJE
V EVROPSKI UNIJI

V Bruslju srečanje obrambnih
ministrov Evropske unije

14
SKUPAJ, ENOTNO
IN VZTRAJNO

V Celju promocijska
prireditve v službi
domovine

38
NATOV AWACS
PRISTAL V SLOVENIJI

V Sloveniji letalo za zgodnje
odkrivanje, opozarjanje
in nadzor iz zraka

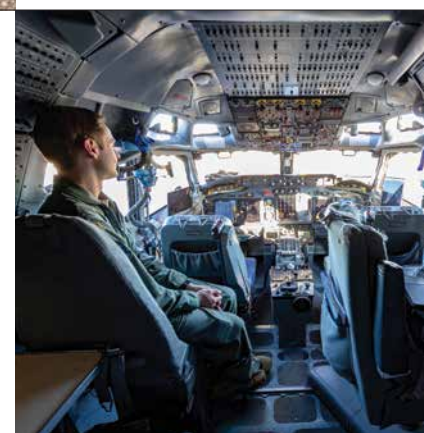
11
OB DNEVU SUVERENOSTI
POVIŠANJA IN PODELITEV
ODLIKOVANJ

V Cerkljah ob Krki
vojaška slovesnost
ob dnevu suverenosti

18
USPOSABLJANJE
POSADK SPARTANA

Za delo na spartanu
se usposabljuje piloti,
sopiloti in skrbniki tovora

Pogovor s poveljnikom Centra vojaških šol
brigadirjem **PETROM ZAKRAJŠKOM**

»DOSEČI ŽELIMO STANDARDE, KI SI JIH POSTAVIMO«

BESEDILO Jerneja Grmadnik
FOTO Bruno Toič

Vojaško izobraževanje je v Slovenski vojski organizirano znotraj Centra vojaških šol in ima že več kot tridesetletno tradicijo. Največ prizadevanj v zadnjih letih je bilo namenjenih vključevanju v javni izobraževalni sistem. Slovenski vojski je uspelo akreditirati višješolski študijski program vojaški menedžment, med izzivi pa ostajata posodobitev izobraževanja častnikov in razvoj kakovostnih predavateljskih kadrov. O novostih glede šolanja častnikov in izzivih vojaškega izobraževanja smo govorili s poveljnikom Centra vojaških šol brigadirjem Petrom Zakrajškom, ki enoto s sedežem v mariborski Kadetnici vodi od leta 2021.

? OKTOBRA SE JE TUDI ZA CENTER VOJAŠKIH ŠOL ZAČELO NOVO ŠTUDIJSKO LETO. KATERE PROGRAME IZVAJATE?

Kadetnica je v tem času polno zasedena. Šola se 35. generacija Šole za častnike, izvajamo štabni tečaj in višje štabno šolanje, začel se je tudi generalštabni program šolanja častnikov. V Novem mestu poteka več programov za podčastnike, in sicer osnovno vojaško strokovno izobraževanje in usposabljanje, leta 2024 pa se začne vojaško strokovno usposabljanje podčastnikov prve, druge in tretje stopnje. Na prvi stopnji se bo izobraževalo 20, na drugih dveh pa 15 slušateljev. V okviru tretje generacije višješolskega strokovnega programa vojaški menedžment pa je začelo študirati devet študentov. V prvih dveh generacijah je nov višješolski študij na tem programu končalo 12 študentov podčastnikov. Ta smer je namenjena tistim podčastnikom, ki so končali vojaško strokovno usposabljanje prve in druge stopnje, vendar še nimajo višješolske izobrazbe. Z uspešno končanim študijem vojaškega menedžmenta pridobijo naziv diplomirani vojaški menedžerji in višješolsko strokovno izobrazbo.

? TA PROGRAM VAM JE USPELO KREDITIRATI OZIROMA GA OBLIKOVATI Z UČNIMI IZHODI TAKE RAVNI, KOT JIH PRIZNAVA TUDI JAVNI VIŠJEŠOLSKI IZOBRAŽEVALNI SISTEM. KAKO STE ZASTAVILI PROGRAM?

Pri programu vojaški menedžment smo znanje podčastnikov in njihove kompetence dopolnili z vsebinami, ki skupaj zagotavljajo toliko kreditnih točk, da slušatelji ob uspešni izvedbi pridobijo višješolsko strokovno izobrazbo. Naš sistem pozna na prvi bolonjski stopnji višješolsko in visokošolsko strokovno izobraževanje, poleg tega pa še visokošolsko univerzitetno izobraževanje – pri zadnjem gre za enovit, petletni študij na magistrski ravni. Program vojaški menedžment traja pol leta. Prvi del študenti opravijo na daljavo, nato pa pridejo za štiri mesece v Kadetnico. Na študij so napoteni podčastniki v skladu s potrebami sil Slovenske vojske. Nekateri podčastniki so že samostojno opravili višješolski strokovni študij, tistim, ki tega še nimajo, pa omogočimo, da z nadgradnjo kariernih tečajev dosežejo to stopnjo izobrazbe. Gre predvsem za plemenitenje veččin z določenim znanjem na strokovnem področju.

? SO NA RAVNI VIŠJEŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA PREDVIDENI ŠE DRUGI PROGRAMI?

Potrebe po različnem znanju podčastnikov na višji strokovni ravni so se najprej pokazale na logističnem in informacijskem področju. Tudi sicer smo

na teh strokovnih področjih največ sodelovali z javnimi izobraževalnimi ustanovami. Tako smo se odločili, da pripravimo svoj program na teh področjih, ob tem pa bomo poskušali sodelovati z drugimi višjimi strokovnimi šolami. Tudi naša Višja strokovna vojaška šola, ustanovljena leta 2021, je vključena v združenje višjih strokovnih šol, v okviru Centra za poklicno izobraževanje pa se akreditirajo naši višješolski programi. Izobraževanja in usposabljanja na Centru vojaških šol izvajamo za sile Slovenske vojske, zato se poskušamo čim bolj prilagajati njenim potrebam.

? VEČJE SPREMEMBE SO TUDI GLEDE ŠOLANJA ČASTNIKOV. LAHKO POJASNITE, KATERE SO NAJPOMEMBNEJŠE NOVOSTI IN ZAKAJ SO NUJNO POTREBNE?

Prilagoditi smo se želeli potrebam sil Slovenske vojske in demografskim razmeram v Sloveniji. Ugotovili smo, da izvajamo osnovno izobraževanje častnikov po prvi in drugi bolonjski stopnji, torej na podiplomski ravni, kar pa ni formalno ovrednoteno. Na šolanje za častnike skratka pridejo diplomanti, ki imajo lahko tudi že 27 ali 28 let, po koncu Šole za častnike oziroma ob prihodu v enote pa so stari blizu 30 let. Pri teh letih je težko kakor koli vplivati na vrednostni sistem posameznika, pa tudi v fizičnem smislu častniki te starosti niso več v svojih najboljših letih. Želimo torej pridobiti mlajše častnike. Del programa Šole za častnike smo zato preoblikovali v vojaški modul, ki ga bomo kot izbirno vsebino ponudili študentom v šestem semestru študijskih programov v javnem izobraževalnem sistemu v okviru fakultet oziroma visokošolskih zavodov Republike Slovenije. Kar nekaj fakultet je bilo ta modul pripravljenih uvrstiti v svoj program. Prvič bo na voljo študentom leta 2025, in sicer v šestem semestru različnih visokih strokovnih programov, razen pri obramboslovju, pri katerem bo modul vključen v univerzitetni program. Že

v začetku smo si postavili cilj, da bodo izvajalci teh vsebin na ravni univerzitetnih programov, torej da bomo za nosilce predmetov poskušali zagotoviti habilitirane visokošolske učitelje, docente. Tako moramo zdaj do začetka izvajanja modula, v prihodnjem študijskem letu 2024/2025, zagotoviti učitelje z ustreznimi habilitacijami. Skladno s tem smo prilagodili tudi program Šole za častnike in že naslednja generacija se bo šolala po pilotni izvedbi novega programa.

❓ KAKO SE BO TOREJ SPREMENIL PROGRAM ŠOLANJA ČASTNIKOV?

Še vedno bomo težili k enakemu izhodu, kot ga je zagotavljal prejšnji program, vendar smo razdelili program Šole za častnike na izobraževanje (vojaški modul) in usposabljanje (tečaj za poveljnika voda). V prejšnjem programu je bilo temeljno vojaško strokovno usposabljanje, ki ga je moral opraviti vsak, vključeno v prvo fazo tega šolanja, zdaj pa bomo zahtevali, da ima kandidat pred izvedbo druge faze šolanja – to je tečaja za poveljnika voda – že opravljena temeljno vojaško strokovno usposabljanje in vojaški modul. Tretji del novega programa pa bo obsegal še specializacijo, ki jo častniki že opravljajo v enotah Slovenske vojske.

❓ KAJ TOREJ IZBIRA VOJAŠKEGA MODULA POMENI ZA NEKOGA, KI SI ŽELI VOJAŠKE KARIERE?

Izbira vojaškega modula ne bo študentov zavezovala k ničemur. Nekateri, ki ga bodo izbrali, se najbrž ne bodo nikoli odločili stopiti v naše vrste, bodo pa vsaj dobili informacije in spoznali delovanje obrambno-varnostnega sistema. To bo tudi neke vrste promocija Slovenske vojske. Tisti, ki pa bodo izbrali modul in se odločili za vojaško kariero, bodo tako imeli že opravljen prvi del Šole za častnike. Program Šole za častnike bo rezidenčen, izvajali ga bomo v Kadetnici, v kateri bodo imeli slušatelji zagotovljeno bivanje in prehrano, lahko pa se bodo tudi vozili. Pomembno bo le, da bodo opravili študijske obveznosti oziroma izpite, in če bodo uspešni, bodo končali šolo. Vojaški modul se bo izvajal od februarja do junija, v poletnem semestru, tečaj za poveljnika voda pa v jesenskem semestru.

❓ V SKLADU S PRENOVO PROGRAMA STE LETOS UKINILI SELEKCIJO KANDIDATOV ŠOLE ZA

ČASTNIKE IN OBJAVILI SAMO RAZPIS. KAKŠEN JE BIL ODZIV?

Odziv je bil kar visok, tako da trenutno ugotavljamo, kako zagotoviti namestitve za vse, ki se začnejo šolati po novem letu. V trenutni 35. generaciji Šole za častnike, ki šolanje končuje decembra, se zadnjič po starem programu šola 22 kandidatov. V novi generaciji, ki se začne šolati februarja 2024, pa je 45 kandidatov zunanjih, 26 pa iz vrst Slovenske vojske. Zunanji kandidati so se začeli 15. novembra šolati na temeljnem vojaškem strokovnem usposabljanju v Vipavi. Ob začetku šolanja se jim bodo pridružili še kandidati stalne sestave, ki že imajo opravljeno vstopno usposabljanje. Visoko število prijav je posledica tega, da nismo delali selekcije, nekoliko smo tudi prilagodili zahtevane gibalne sposobnosti. Dvig ustrezne fizične kondicije zahtevamo na daljši čas. Selekcija se bo sicer izvajala med celotnim šolanjem, saj tisti, ki ne bodo uspešno opravili izpitov, ne bodo postali poveljniki voda, nekateri pa bodo tudi sami spoznali, da mogoče niso za to delo. Sicer je bilo v zadnjih letih tako, da je selekcijo opravilo okoli 20 kandidatov izmed 70 prijavljenih. Približno enaka je bila na koncu tudi številka novih častnikov. Izmed letošnjih 60 prijavljenih pa seveda računamo na čim večji izplen.

❓ KATERE FAKULTETE SO PRISTOPILE K UVAJANJU VOJAŠKEGA MODULA?

Največ smo se od začetka usklajevali s Fakulteto za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani, ki na visoki strokovni šoli pozna tri smeri, in sicer pomorski logistik, pomorski navtik in pomorski strojnik. Na vseh treh smereh bo možnost izbire vojaškega modula, vendar se bo moral zanj študent odločiti že v prvem letniku. Na drugih fakultetah smo akreditirali modul kot izbirno vsebino na določenih programih, na katerih se predvideva, da bi bilo največ interesa – gre za 25 smeri na različnih univerzah in fakultetah. Če bi z vsake izmed teh smeri dobili po vsaj dva študenta na Šolo za častnike, bi bil to za nas dober izkupiček. Glede na zeleno številčnost stalne sestave, torej okoli 7500 pripadnikov, bi potrebovali od 30 do 35 častnikov na leto oziroma še več, saj že nekaj let ne dosegamo zelenih kadrovskih prilivov.

❓ NOVOST JE TUDI MOŽNOST ŠOLANJA ZA PRIPADNIKE REZERVNE SESTAVE.

Trudimo se, da bi dobili čim več potencialnih častnikov, zato smo kot novost uvedli tudi možnost izobraževanja in usposabljanja pripadnikov rezervne sestave. Letos jih imamo prvič vključene v redni program Šole za častnike, zaradi tega pa smo morali prilagoditi nekatere pravilnike. Tisti, ki bi se šolali za častnike v rezervni sestavi po novem, pa bodo prišli neposredno na tečaj za poveljnika voda. Rezervisti se bodo lahko prijavili na Šolo za častnike, tako da bodo najprej podpisali pogodbo za rezerviste in nato v naslednjih dveh letih po vpoklicu za en mesec prišli na praktične vsebine, teoretične vsebine pa bomo zanje poskušali izvesti na daljavo. Tako bodo po dveh letih od podpisa pogodbe že končali program za poveljnika voda.

❓ POLEK VIŠJE VOJAŠKE STROKOVNE ŠOLE STE PRED DVEMA LETOM USTANOVILI TUDI VISOKO VOJAŠKO ŠOLO. ŠE VEDNO JE VAŠA ŽELJA, DA BI SE TUDI IZOBRAŽEVANJE ČASTNIKOV USTREŽNO KREDITIRALO. KAKO BI TO POTEKALO?

V okviru izobraževanja častnikov se bomo trudili dosegati standarde, ki jih predpisuje Zakon o visokem šolstvu v Sloveniji. Te standarde preverja nacionalna komisija Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu. Še vedno se zavzemamo za akreditacijo te šole, ali s spremembo Zakona o visokem šolstvu ali s parlamentarno odločitvijo, ki bo omogočila akreditiranje. V večini bivših socialističnih držav so poleg javnih in zasebnih visokih šol države ustanovile nacionalne obrambne univerze in v okviru teh lahko izvajajo programe v skladu z nacionalnimi zahtevami visokošolskega izobraževanja. Mi se želimo temu približati tako, da je zdaj šola za častnike umeščena v prvo bolonjsko stopnjo v okviru javnega

“

Mednarodno sodelovanje v okviru zaveznitva je pomembno zaradi povezljivosti, pa tudi zaradi izmenjevanja učiteljskega kadra in študentov.

izobraževanja, potem pa nameravamo akreditirati tudi nadaljnja karierna izobraževanja častnikov. V Slovenski vojski potrebujemo strokovnjake različnih strok, ne le obramboslovcev, temveč tudi strojnike, informatike, inženirje, zdravstvenike – ljudi, ki so kompetentni na nekih znanstvenih oziroma strokovnih področjih, poenotimo pa jih nato na ravni poveljnika voda. To je znanje, ki ga morajo imeti kot častniki, da lahko opravljajo vodenje in poveljevanje v Slovenski vojski. Častnik, ki je opravil tečaj za poveljnika voda, bo nekaj časa pridobival izkušnje, nato pa nadaljeval izobraževanje na štabnem tečaju (oziroma v prihodnosti bo to štabno šolanje) in pozneje na višjem štabnem šolanju. Ti dve stopnji kariernega šolanja pa bi umestili v okvir druge bolonjske stopnje. Programi se pri nas ne bodo veliko spremenili, bomo pa dvignili raven visokošolskih učiteljev na raven javnega izobraževalnega sistema, da bomo sposobni kreditirati tečaje v skladu z evropskim sistemom prenašanja in zbiranja kreditnih točk.

❓ LAHKO ZA BOLJŠO PREDSTAVO NA KONKRETNEM PRIMERU ŠTUDENTA OZIROMA ČASTNIKA RAZLOŽITE, KAKO NAJ BI POTEKALO NJEGOVO IZOBRAŽEVANJE?

Bodoči častnik, denimo kemijski inženir, bi najprej diplomiral na Fakulteti za kemijo, na kateri bi v šestem semestru opravil vojaški modul, nato pa pri nas izobraževanje za častnika ter specializacijo v vodu za jedrsko, radiološko, kemično in biološko obrambo. Karierno šolanje bi nadaljeval na štirimesečnem štabnem tečaju, na katerem bi spoznaval vojaški menedžment, vodenje, večšine voditeljstva itn. Ta program bi bil ovrednoten z 20 kreditnimi točkami. Obenem bi častnik nadaljeval študij na Fakulteti za kemijo, na kateri bi izbral izbirne predmete, primerne tudi za vojaško službo, kot sta na primer toksikologija in organska kemija, ter tako dosegel še 40 točk. Tako bi zbral 60 kreditnih točk, kolikor jih potrebuje za uspešno končan letnik. Podobno bi bilo na višjem štabnem programu, ki

bi sledil in ki traja pol leta ter bi znašal 30 kreditnih točk, preostalih 30 točk pa bi častnik dobil na Fakulteti za kemijo. Z opravljenima dvema letnikoma oziroma pridobitvijo 120 kreditnih točk bi pridobil drugo bolonjsko stopnjo. Generalštabno šolanje pa imamo že zdaj organizirano na tretji bolonjski stopnji, saj v njem sodelujejo notranji in zunanji učitelji, ki so habilitirani v javnem sistemu. Lahko povem, da je finska obrambna univerza našemu študentu priznala oziroma ovrednotila generalštabno šolanje kot prvi letnik doktorskega študija. Ko ga bo končal, bo pripravil še doktorsko disertacijo in tako bomo imeli prvega doktorja vojaških ved – ki pa je za ta naziv moral na tujo fakulteto, saj pri nas šolanje ni javno priznано.

❓ V NAPOVEDIH PO USTANOVITVI VOJAŠKEGA VISOKOŠOLSKEGA ZAVODA JE BILO ZAZNATI ODPOR FAKULTET. ZAKAJ?

Očitajo nam, da bi želeli po bližnjici do akreditacij, vendar to ne drži. Zavedamo se, da moramo najprej dvigniti raven izobraževanja in da morajo biti izobraževalni izhodi primerljivi izhodom v javnem

izobraževalnem sistemu, kar pomeni, da moramo imeti tudi ustrezne pogoje. Imamo odlično infrastrukturo, svoje programe, ki jih razvijajo naši strokovnjaki, zagotoviti pa moramo tudi učitelje, ki bodo na enaki ravni kot v javnem izobraževalnem sistemu. Pomembno je, da se pri nas razvijajo vojaška znanost in vojaške vede. Imamo tudi svoje finančne vire. Težava je, da obramboslovci mislijo, da posegamo v njihovo strokovno področje, kar pa ni res, saj se pri nas nobena visokošolska ustanova ne ukvarja z vojaštvom. Obramboslovje preučuje predvsem družboslovni vidik, ni pa to vojaška stroka. Ni vse vojaško samo stvar večšine, temveč potrebujemo tudi vedenje v okviru teh večšin in znanje, ki ga je treba prenašati, preučevati in sistemizirati – to je vojaška znanost.

❓ KATERI PA SO IZZIVI PRI ZAGOTAVLJANJU USTREZNEGA UČITELJSKEGA KADRA?

Predvsem, kako visokim častnikom omogočiti, da se preusmerijo iz svoje stroke oziroma poveljniške linije v akademsko kariero. Zato je treba ubrati pristop, ki bo motiviral ljudi, da se bodo odločali ne samo za napredovanje po vojaški hierarhiji, temveč tudi za pedagoško in znanstveno delo, če bodo ugotovili, da jim je razvijanje ter predajanje znanja novim generacijam bliže. Treba bo ustrezno urediti nagrajevanje in sistematizacijo ustrezno ovrednotiti, ne le z dodatki, temveč z izhodiščnimi plačili.

❓ KAKO POMEMBNO PA JE PRI VOJAŠKEM IZOBRAŽEVANJU MEDNARODNO SODELOVANJE?

Mednarodno sodelovanje v okviru zavezništva je pomembno zaradi povezljivosti, pa tudi zaradi izmenjevanja učiteljskega kadra in študentov. V okviru Evropske unije obstaja »vojaški Erasmus« Emilio, pri katerem sodelujemo, žal pa smo pri tem omejeni, saj nismo akreditirana ustanova in ne moremo zagotoviti kreditnih točk študentom, ki se odločijo, da bi prišli v Slovenijo. Drugi izziv je jezikovni, in sicer izvajanje izobraževanja tudi v angleškem jeziku. Na višjih oblikah izobraževanja je izmenjevanje študentov lažje, ker gre za višje skupno znanje, medtem ko bi morali biti na osnovnih izobraževalnih oblikah na vseh nacionalnih akademijah oblikovani določeni moduli, ki bi omogočili

izmenjavo, na primer mednarodno vojaško pravo. Mi si ne glede na omejitve prizadevamo, da sodelujemo na mednarodnem področju, tako pri izmenjavi učiteljev kot študentov. Podčastniki dobro sodelujejo v okviru Natovega programa za spodbujanje obrambnega izobraževanja (Defence Education Enhancement Programme – DEEP), ki je namenjen razvijanju podčastniških zborov. Slovenija ima dober razvoj podčastniškega zbora in pri tem smo se uspešno vključili v pripravo referenčnih kurikulumov za izobraževanje in usposabljanje podčastnikov ter smo na tem področju veliko prispevali k omenjenemu programu. Omeniti moram tudi velik prispevek v okviru jezikovnega izobraževanja, pri katerem je zelo aktivna naša Šola za tuje jezike.

❓ KAKO SE CENTER VOJAŠKIH ŠOL SPOADA Z IZZIVI HITRO SPREMINJAJOČEGA SE VARNOSTNEGA IN TEHNOLOŠKEGA OKOLJA?

V dobi informacij za vedoželjne ni težko dostopati do podatkov. Pomembno pa je, da zna nekdo, ki je akademsko podkovan, ločiti zrnje od plev ter strokovno in z znanstvenimi metodami obravnavati problem. V Slovenski vojski smo del najmočnejšega zavezništva, zato nam ni treba razvijati vseh zadev, saj so dostopne v okviru konceptov, ki jih razvijajo v Zavezniškem poveljstvu za transformacijo. Treba je spremljati njihovo delo in sodelovati v delovnih skupinah, saj ti koncepti prej ali slej preidejo v doktrine delovanja, ki jih moramo uvesti. To pa je najbolje narediti že v okviru izobraževalnega sistema, torej, da ažurno vključujemo doktrine v nacionalni razvoj in programe. Naši profesorji morajo spremljati te vsebine ter jih vključevati v svoje predmete in programe. Tako se tudi celotna vojska spreminja v koraku z zavezništvom.

❓ KATERI PA SO SICER SKUPNI IZZIVI USTANOV, KI IZOBRAŽUJEJO VOJAKE?

Izzivi so, tudi če pogledamo zunaj zavezništva, demografski, prirastek se znižuje, skladno s tem tudi motiviranost mladih za vojaški poklic. To se je dogajalo predvsem v nekem obdobju navideznega miru, ki je v zadnjih letih zavedel zavezništvo in Evropo. Menim, da vojske ne bi smele biti nekakšne dobrodelne ustanove, saj se potem to pozna pri oceni bojne pripravljenosti. Zaradi mirovniških in drugih dejavnosti nam je zmanjkalo časa za urjenje za oboroženi boj in obrambo domovine. Vojska pa se mora izobraževati in uriti za oboroženi boj in obrambo domovine, kot je zapisano v zakonu.

❓ PRI VOJAŠKEM IZOBRAŽEVANJU SE Z VIŠJIMI STOPNJIAMI ŠOLANJA MOČNO ZNIŽUJE VKLJUČENOST ŽENSK. ZA TO SO VERJETNO RAZLIČNI VZROKI. KAJ BI PO VAŠEM MNENJU PRISPEVALO K VIŠJEMU Odstotku BOLJ IZOBRAŽENIH PRIPADNIC SLOVENSKE VOJSKE?

Podatki kažejo, da pri tem nismo uspešni. Treba je razmišljati o celostni skrbi pripadnic, da ženske predvsem zaradi materinstva ne bi bile prikrajšane za uspešno vojaško kariero. Tistim, ki imajo dobro podporo doma, je vsekakor lažje. Težava je ne le pri častnicah, temveč tudi pri podčastnicah, saj je podčastniško izobraževanje še bolj večšinsko. Predvsem je treba iskati rešitve, kako bolj motivirati ženske.

❓ KAJ NAČRTUJETE V PRIHODNJE?

Lahko rečem, da smo, vsemu navkljub, po več kot 30 letih ponosni, saj imamo organizacijo izobraževanja odlično urejeno, tudi v primerjavi z javnim izobraževalnim sistemom. Treba pa se je truditi, da z delom dosežemo kakovost in standarde, ki si jih postavimo. Naš cilj so učinki, ne procesi. Želim, da bi bilo naše poslanstvo – izobraževanje za oboroženi boj in druge oblike vojaške obrambe – čim bolj odlično ter da bi postali center odličnosti vojaškega menedžmenta, poveljevanja in voditeljstva.

PODPRLI KREPITEV OBRAMBNE INDUSTRIJE V EVROPSKI UNIJI

BESEDILO SSK
FOTO Svet EU

Minister za obrambo Marjan Šarec se je v torek, 14. novembra, v Bruslju udeležil zasedanja obrambnih ministrov v okviru Sveta za zunanje zadeve Evropske unije. Ministri so na srečanju potrdili prihodnji proračun Evropske obrambne agencije, govorili o varnostnih zavezah in nadaljnji vojaški podpori Ukrajini ter razpravljali o aktualnih zadevah v okviru skupne varnostne in obrambne politike, pri čemer so poudarili mednarodne operacije in misije.

Še pred formalnim zasedanjem Sveta Evropske unije so se obrambni ministri sestali na usmerjevalnem odboru Evropske obrambne agencije, na katerem so potrdili proračun obrambne agencije za leto 2024 in triletni načrt dela 2024–2026. Sprejeli so tudi skupno izjavo glede zagotavljanja dostopa do financiranja evropske obrambne, tehnološke in industrijske baze ter nadaljnje krepitve obrambne industrije v Evropski uniji. Razpravljali so še o razvoju zmogljivosti. Slovenija pozdravlja nove prednostne naloge razvoja zmogljivosti, kar vidi kot še en korak h krepitvi skupne obrambe in obrambnih zmogljivosti Evropske unije.

Na delovnem zasedanju o Ukrajini, ki je sledilo, so ministri razpravljali o prihodnjih varnostnih zavezah in nadaljnji vojaški podpori Ukrajini. Izmenjali so stališča glede sklada za pomoč Ukrajini in možnosti dolgoročne podpore tej državi. Evropska komisija je ministre seznanila z novimi pobudami o skupnih nabavah. Slovenija bo Ukrajini še naprej

❖ Minister Šarec v pogovoru z ministrskim kolegom in visokim predstavnikom EU

humanitarno, materialno in vojaško pomagala, saj je bila dosedanja pomoč naše države cenjena ter priznana. »Aktivni smo pri krepitvi odpornosti ukrajinskega obrambnega sistema, sodelujemo pri usposabljanju ukrajinskih obrambnih sil, med drugim tudi bojiščnih reševalcev. Slovenija podpira skupni pristop Evropske unije in njenih finančnih mehanizmov za pomoč Ukrajini,« je povedal minister Šarec ter posebej poudaril pomen neuboynih vidikov pomoči, ki so pomembni za dolgoročno odpornost Ukrajine, njen razvoj in blagostanje prebivalcev.

Na delovnem kosilu so razpravljali o aktualnih zadevah v okviru skupne varnostne in obrambne politike. Visoki predstavnik za zunanje zadeve in varnostno politiko Josep Borrell je predstavil stanje glede zmogljivosti za hitro napotitev, enega izmed vodilnih projektov strateškega kompasa, ki je bistven za varnost evropskih državljanov ter zaščito gospodarskih interesov Evropske unije. Ministri so govorili tudi o varnostnih izzivih v Afriki ter misijah in operacijah v neposredni sosesčini, tudi na Zahodnem Balkanu. Slovenski obrambni minister je v povezavi s tem izpostavil, da je Euforjeva operacija Althea v Bosni in Hercegovini eden ključnih stebrov varnosti in stabilnosti te države ter tudi zunaj Zahodnega Balkana. »Veseli nas, da je Varnostni svet Združenih narodov brez oklevanja podaljšal mandat. Ostajamo popolnoma zavezani nadaljnji podpori operacije Althea, zato smo okrepiли tudi svojo prisotnost v Bosni in Hercegovini,« je še dodal minister. Še pred začetkom delovnega zasedanja so se ministri srečali z generalnim sekretarjem zveze Nato Jensom Stoltenbergom ter se v razpravi zaradi nedavnih dogodkov, predvsem v Baltiku, osredotočili na sodelovanje Evropske unije in Nata v okviru kritične infrastrukture ter krepitve odpornosti na tem področju.

PODELILI PRIZNANJA NAJZASLUŽNEJŠIM NA OBRAMBEM PODROČJU

BESEDILO Jerneja Grmadnik
FOTO Bruno Toič

Minister za obrambo Marjan Šarec je 27. oktobra, po dnevu suverenosti, na slovesnosti v dvorani generala Maistra na Ministrstvu za obrambo podelil priznanja in zahvale zaslužnim posameznikom za odlično delo na obrambnem področju. Medalje ministra, Slovenske vojske in generala Maistra ter medaljo Fridolina Kavčiča so prejeli državni sekretarja ter vodje različnih služb in organov v sestavi ministrstva, ki so s svojim delom pomembno zaznamovali obrambni resor.

Minister za obrambo Marjan Šarec je na slovesnosti v prostorih ministrstva v uvodu izpostavil pomen enega največjih praznikov za Slovenijo, dne suverenosti, ki ga praznujemo od leta 2015. Spomnil je na pomemben in prelomen 25. oktober, saj od tega dne Slovenija suvereno brani svoje meje. Ob tem je poudaril pomen domoljubja in svetost državnosti ter opozoril, da ne živimo v varnostnem mehurčku. Izpostavil je pomen slovenske države in edinstvenega jezika, za kar so se mnogi borili leta 1991. »Priznanja dajemo tistim, ki ste zavedni in veste, kaj so domoljubje, sodelovanje ter boj za čast in domovino. Iskreno vam čestitam in se zahvaljujem za vse, kar vsak dan naredite dobrega na varnostno-obrambnem področju,« je zbrane nagovoril minister Šarec. Sledila je podelitev priznanj in medalj. Državni sekretar dr. Damir Črnčec je prejel zlato medaljo za znanstvenoraziskovalne dosežke Fridolina Kavčiča, saj je v tem mandatu končal več multidisciplinarnih razvojnih projektov na visokošolskem področju in raziskovalno-razvojne dejavnosti ter krepil sodelovanje z gospodarstvom. Medaljo ministra za obrambo so prejeli generalni direktor Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje Leon Behin za intenzivna prizadevanja za boljšo organizacijo dela ter povečevanje učinkovitosti sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, Marko Lovše za uspešno in učinkovito vodenje Sekretariata generalnega sekretarja ter državni sekretar

Rudi Medved za uspešno koordiniranje dela uprav za zaščito in reševanje ter za vojaško dediščino in sodelovanje s sindikati Ministrstva za obrambo, nazadnje pa še Janja Zorman Macura, vodja Kabineta ministra za obrambo, ki se je še posebej izkazala pri lanskim in letošnjim velikim naravnih nesrečah. Vodja Službe za strateško komuniciranje Aleš Sila je prejel bronasto medaljo generala Maistra za uspešno sodelovanje s sedmo silo in učinkovito predstavljanje dejavnosti ministrstva širši javnosti. Srebrni medalji Slovenske vojske pa sta prejela generalni direktor Direktorata za obrambne zadeve Boštjan Pavlin za izboljšanje ključnih področij zaščite kritične infrastrukture in prizadevanja na področju zaposlovanja v Slovenski vojski ter generalni direktor Direktorata za obrambno politiko Rolando Žel za pripravo najpomembnejših strateških dokumentov na obrambnem področju in uspešno sodelovanje z mednarodnim okoljem. Srebrno medaljo generala Maistra je za uspešno delovanje obveščevalno-varnostne službe in razvijanje kibernetikega področja prejel generalni direktor Andrej Fefer, zlato medaljo generala Maistra pa je za uspešno delo in veliko osebne zavzetosti ter uspešno izvedene projekte opremljanja in nakupov Slovenske vojske dobil generalni direktor Direktorata za logistiko mag. Željko Kralj. Podelili so tudi zlato medaljo Slovenske vojske, ki jo je za uspešno delo prejel glavni inšpektor za obrambo dr. Vojko Obrulj, vodja organa v sestavi ministrstva, ki izvaja pomembno delo pri nadzorni in preventivni dejavnosti.

OB DNEVU SUVERENOSTI POVIŠANJA IN PODELITEV ODLIKOVANJ

BESEDILO Petra Apšner
FOTO Bruno Toič

V petek, 27. oktobra, je v Vojašnici Jerneja Molana v Cerkljah ob Krki ob dnevu suverenosti kot vsako leto potekala slovesnost, na kateri so izvedli povišanja v činu in podelili odlikovanja. Zbrane sta v uvodu nagovorila tudi minister za obrambo Marjan Šarec in načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalpodpolkovnik Robert Glavaš.

Dan suverenosti praznujemo kot spomin na odhod zadnjega vojaka Jugoslovanske ljudske armade iz Slovenije, kar se je zgodilo v noči s 25. na 26. oktober 1991. S tem dogodkom je Republika Slovenija postala suverena v polnem pomenu besede. »Ta dan je priložnost, da se spomnimo vseh, ki so skozi stoletja verjeli v samostojno Slovenijo, in tistih, ki jo s svojim izjemnim prispevkom oblikujejo,« je izpostavil načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalpodpolkovnik Robert Glavaš. Ministrstvo za obrambo in Slovenska vojska dan suverenosti posvečata spominu, obenem povišata v činu svoje pripadnice in pripadnike, najzaslužnejšim pa podelita odlikovanja. Letos sta jih podelila tistim, ki so viden pečat pustili med spoprijemanjem s posledicami avgustovskih poplav. »Dan suverenosti je konec težnje slovenskega naroda k temu, da bi bili sam svoj gospodar na svojem ozemlju. Tako veličasten je spomin na tiste dni. Današnji izzivi so drugačni, saj nam ne grozi neposreden vojaški napad, spoprijemamo pa se z nevarnostmi, ki so posledica nepredvidljivih vremenskih razmer. Lanski požar in letošnje ujme so pokazali, da brez Slovenske vojske sistem zaščite in reševanja ne more delovati, saj ni

Brigadirsko sabljo je prejel Boris Geršak.

Med dobitniki priznanj je bil tudi 15. polk vojaškega letalstva.

celosten. Državljanke in državljani Republike Slovenije smo lahko ponosni na pripadnice in pripadnike Slovenske vojske,« je poudaril minister za obrambo Marjan Šarec. Priznanja ministrstva so prejeli tako posamezni pripadnice in pripadniki kot enote. Prejemniki odlikovanj so bili med drugimi načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalpodpolkovnik Robert Glavaš, poveljnik sil Slovenske vojske generalmajor Roman Urbanč, poveljnik Civilne zaščite Republike Slovenije Srečko Šestan in 15. polk vojaškega letalstva Slovenske vojske. V čin kapitana bojne ladje je bil povišan Boris Geršak, ki mu je bila podeljena brigadirsko sablja.

NA NATOVEM INOVACIJSKEM IZZIVU NAJBOLJŠI NEMŠKI PROJEKT

BESEDILO Marko Pišlar
FOTO Bruno Toič

Na uradni dvodnevni obisk v Slovenijo je 13. novembra na povabilo načelnika Generalštaba Slovenske vojske generalpodpolkovnika Roberta Glavaša pripotoval vrhovni poveljnik Zavezniškega poveljstva za transformacijo general Philippe Lavigne. Visoki gost iz Nata je med obiskom v Sloveniji nagovoril tudi udeležence zaključnega dela Natovega inovacijskega izziva, ki ga je tokrat gostila Ljubljana.

Načelnik Generalštaba Slovenske vojske in poveljnik Zavezniškega poveljstva za transformacijo sta ob začetku uradnega obiska spregovorila o nadaljnjem razvoju zavezništva, ki bo ohranjalo prednost pred drugimi akterji, o načinih za hitro prilagoditev v spremenjenih varnostnih razmerah in za uspešno odvrčanje v vseh domenah ter o možnostih učinkovitega predvidevanja strateškega okolja. Visokega gosta iz Nata je v nadaljevanju sprejel tudi minister za obrambo Marjan Šarec. Sogovornika sta največ pozornosti namenila hitremu razvoju sodobnih tehnologij in pomenu inovacij ter tesnejšega povezovanja med obrambnim sektorjem in industrijo. Pogovarjala sta se tudi o kadrovskih in drugih izzivih oboroženih sil ter nujnosti transformacije Severnoatlantskega zavezništva z vidika varnostnih aplikacij v zaostrenih okoliščinah globalnega tekmovanja. Strinjala sta se z nujnostjo pravočasnega spoprijemanja s hibridnimi grožnjami, s poudarkom na kibernetičnih grožnjah in dezinformacijah. Tudi v tem pogledu sta si bila enotna glede pomena regije Zahodnega Balkana. Vrhovni poveljnik Natovega poveljstva za transformacijo je v nadaljevanju obiskal še državni zbor in se tam srečal s člani Odbora za obrambo. V nadaljevanju se je sestal s predstavniki obrambne industrije pri Gospodarski zbornici Slovenije in dvodnevni obisk končal s predstavitvijo organizacije ter delovanja Natovega centra odličnosti za gorsko bojevanje v Poljčah.

Načelnik Generalštaba Slovenske vojske generalmajor Robert Glavaš in vrhovni poveljnik Zavezniškega poveljstva za transformacijo general Philippe Lavigne sta nagovorila tudi udeležence zaključnega dela Natovega

Udeležence zaključnega dela Natovega inovacijskega izziva je pozdravil tudi general Glavaš.

inovacijskega izziva, ki je potekal v organizaciji Slovenske vojske in Zavezniškega poveljstva za transformacijo 14. novembra v Ljubljani. Na Natovih inovacijskih izzivih, ki jih od leta 2017 dvakrat na leto organizira inovacijsko vozlišče Zavezniškega poveljstva za transformacijo v sodelovanju z državami članicami, se ustvarjajo nove ideje. Izziv je namenjen zlasti hitremu in stroškovno učinkovitemu reševanju skupnih izzivov zavezništva ter držav članic. To je proces, ki je odprt za vse države članice zavezništva in omogoča spodbujanje razvoja prihodnjih zmogljivosti v povezavi z Natovimi vojaškimi instrumenti moči za izpolnjevanje prihodnjih operativnih potreb zavezništva. Tema tokratnega izziva je bila vojaška mobilnost, in sicer so morali udeleženci poiskati digitalno rešitev, ki bo omogočila usklajeno in učinkovito načrtovanje ter izvajanje vojaških premikov z uporabo vseevropske prometne mreže. Generalpodpolkovnik Glavaš je v nagovoru udeležencem zaključnega dela izziva izpostavil pomen inovacij in razvijanja novih digitalnih rešitev za boljšo pripravljenost na izzive v spreminjajočem se varnostnem okolju ter pomen sodelovanja med vojaškim in civilnim okoljem pri zagotavljanju inovacij ter iskanju novih tehnoloških rešitev. General Lavigne pa je poudaril pomen tekmovanja za ohranjanje prednosti v vseh domenah, pri čemer je učinkovita logistična podpora zelo pomemben člen. Povzel je vse dosedanje rešitve Natovih inovacijskih izzivov, ki se že uporabljajo v zavezništvu.

V nadaljevanju dogodka so udeleženci iz ziva v živo ali po avdio-video povezavi na kratko predstavili svoje rešitve. Med njimi so bili predstavniki iz Poljske, ZDA, Francije, Nemčije, Estonije, Kanade in drugih držav. Na izbor se je prijavilo tudi slovensko podjetje, vendar se ni uvrstilo v končni izbor enajstih finalistov. Mednarodna strokovna žirija je ob koncu kot najboljšega razglasila nemški inovacijski projekt z naslovom *Yarded – Enhancing the operational efficiency of logistic battalion*.

POVEČALI ZMOGLJIVOSTI KIBERNETSKE OBRAMBE

BESEDILO Petra Apšner
FOTO Borut Podgoršek

Varnost komunikacijsko-informacijskih sistemov ter usposobljenost Slovenske vojske in Ministrstva za obrambo glede kibernetike sta izredno pomembni. V okviru financiranja ameriške vlade je ministrstvo letos prejelo zmogljivosti kibernetike obrambe, ki bodo pripomogle k izboljšanju varnosti sistemov. Minister za obrambo Marjan Šarec se je 10. novembra skupaj z veleposlanico Združenih držav Amerike Jamie L. Harpothian udeležil slovesnosti ob prevzemu strojne in programske opreme za Varnostni operativni center komunikacijsko-informacijskih sistemov Ministrstva za obrambo in Kibernetikega središča, ki jo je donirala ameriška vlada.

»Center, edini tak v Sloveniji, ima zmogljivost tako za obrambni sistem kot za celoten nacionalnovarnostni sistem in akterje kritične infrastrukture v Republiki Sloveniji. Kot tak predstavlja center za usposabljanje novo in nadgrajeno obliko sodelovanja v regionalnem okviru partnerskih držav zveze Nato z Zahodnega Balkana. Ta skupni projekt Slovenije in Združenih držav Amerike je posebej pomemben v času, v katerem živimo, v času, ko so, žal, kibernetike aktivnosti nam nenaklonjenih akterjev zelo pogoste,« je ob slovesnosti povedal Marjan Šarec. Ob tem je poudaril, da je poleg izboljševanja varnosti komunikacijsko-informacijskih sistemov Ministrstva za obrambo in Slovenske vojske posebej pomembna tudi nova zmogljivost Kibernetikega vadišča. Ob integraciji opreme je bilo opravljeno tudi osnovno usposabljanje upravljalcev sistemov, na vadišču pa se bodo v prihodnosti izvajali usposabljanja pripadnikov Slovenske vojske in predstavnikov Ministrstva za obrambo ter nacionalne in mednarodne vaje s področja kibernetike obrambe. Prva mednarodna vaja bo na Kibernetičnem vadišču potekala julija prihodnje leto.

NATOVA VAJA STEADFAST JUPITER 2023

BESEDILO DOZ
FOTO Nato

Od 5. do 19. oktobra je potekala do zdaj največja Natova računalniško podprta vaja Steadfast Jupiter 2023, na kateri je sodelovala tudi Slovenija.

Na vaji, ki je obravnavala trenutne izzive zavezništva, je na 27 lokacijah po Evropi in Severni Ameriki sodelovalo več kot 7000 posameznikov iz vojaškega in civilnega okolja, vključno z Vrhovnim poveljstvom zavezniških sil v Evropi in Natovimi odzivnimi silami za leto 2024. To je bila najkompleksnejša poveljniško-štabna vaja v novejši zgodovini zavezništva, na kateri so v zahtevnem večdomenskem in večdimenzionalnem

vadbenem okolju preizkusili številne doktrinarne dokumente in načrte delovanja ter opravili več eksperimentov. Hkrati so ob visoki intenzivnosti izzivov s področij vojskovanja in različnih groženj ocenjevali še poveljstva ter različne Natove zmogljivosti, preverjali odzivnost, sistem poveljevanja in kontrole ter demonstrirali vzdrževanje obrambne in odvrčalne države zavezništva. Predstavniki Slovenske vojske, Direktorata za obrambne zadeve in Obveščevalno varnostne službe so v Centru za združeno bojevanje na Norveškem in na lokacijah poveljstev po Evropi sestavljali slovensko odzivno celico, sodelovali pa so tudi v celicah za evalvacijo, analitiko in eksperimentiranje ter s pripadniki Slovenske vojske v poveljstvih, ki so bila v vlogi vadbencev.

SKUPAJ, ENOTNO IN VZTRAJNO

BESEDILO Petra Apšner
FOTO Bruno Toič

Predstavitve pehotnega oddelka z vozilom Svarun

Od 8. do 11. novembra je na celjskem sejmišču v organizaciji Slovenske vojske potekala sejmsko-promocijska prireditev V službi domovine, ki je obiskovalcem omogočala vpogled v različne poklice v vojski, možnosti različnih kariernih poti ter oborožitev, sredstva in opremo, ki jih vojak uporablja pri opravljanju svojih nalog ter poslanstva. Prireditve, ki je bila tokrat organizirana že tretjič, je na podoben način potekala že maja in novembra lani. Moto predstavitve Slovenske vojske *Skupaj, enotno in vztrajno* je povezoval celotno prireditev, na kateri so obiskovalcem poskušali predstaviti ter hkrati približati vojaško življenje.

V okviru sejma se je predstavilo več kot 30 enot, ki so predstavile več kot 50 vojaških poklicev, dogajanje pa so popestrili nastopi garde in degustacija dobrot iz vojaške pekarnice, obiskovalci so se lahko pogovorili tudi z vrhunskimi športniki, zaposlenimi v Športni enoti Slovenske vojske. V razstavnih prostorih so si lahko ogledali različno oborožitev, vozila in drugo opremo, preizkusili so se lahko v streljanju z repliko avtomatske in zračne

JONAS LAZNIK

»Na sejmu sem prišel s šolo. Navdušen sem nad domoljubnostjo vojakov in tem, da so vedno in vsakemu pripravljene pomagati.«

puške ter se pridružili vožnji z oklepni vozili 6 × 6 Valuk in 8 × 8 Svarun. Za ljubitelje plezanja je bila v okviru sejma na voljo predstavitve opreme pripadnikov 132. gorskega polka, ki so poskrbeli za odlično ponazoritev osnov plezanja v gorah, posamezniki pa so se lahko preizkusili v plezanju po umetni plezalni steni. Organizatorji so bili veseli, da se je tokratni prireditvi pridružilo tudi podjetje Guardiaris, ki je obiskovalcem omogočilo preizkus taktičnega simulatorja za urjenje postopkov uporabe orožja.

PRIJAVLJENIH 24 SREDNJIH ŠOL

Prireditve V službi domovine je bila organizirana v dogovoru z ravnatelji srednjih šol, predvsem za dijake srednjih šol, ki so prireditve obiskali v okviru predmeta Aktivno državljanstvo, celjska in mariborska uprava za obrambo pa sta izvajali tudi seznanitve vojaških obveznikov,

ki so v letošnjem letu dopolnili 18 let, z vpisom v vojaško evidenco. Letošnji sejem je uspel pritegniti pozornost kar 24 srednjih šol s celjskega in mariborskega območja, iz Posavja, Zasavja, koroške regije, s Ptuja in celo iz Gorenjske. Okoli 3700 dijakov je v štirih sejmskih dneh obiskalo predavanja, ki so bila pripravljena glede na vsebino, ki je obvezni del učnega načrta tretjih in četrth letnikov v okviru obveznega predmeta Aktivno državljanstvo. Slovenska vojska je program pripravila v sodelovanju s šolami in srednješolcem ponudila vsebine, ki jih v okviru predmeta morajo spoznati, hkrati pa jim je predstavila možnosti vključevanja v svoje vrste.

DINAMIČNE PREDSTAVITVE PRIVABILE ŠTEVILNE OBISKOVALCE

Dinamične predstavitve so na zunanjih površinah potekale dvakrat na dan in

NEJC POLAJŽAR

»Na sejmu sem se želel pozanimati o možnostih štipendiranja in prostovoljnega služenja vojaškega roka. V prihodnosti si želim zaposlitve v vojski.«

Prikazna vaja s helikopterjem Slovenske vojske

kljub nekoliko nižjim temperaturam privabljal številne obiskovalce. Na njih so se predstavili pehotni oddelki z oklepni vozilom 8 × 8 Svarun, specializirana enota vojaške policije, vojaški pes in letalska enota, ki je na predstavitvah sodelovala s helikopterjem in letalom PC-9M Hudournik. Vsakodnevno dogajanje na sejmišču je popestrila tudi garda. Izurjena vojaška enota, ki opravlja naloge najvišjega vojaškega protokola, kot so slovesni postroji, straže in sprejemi, se je obiskovalcem predstavila v vsem svojem sijaju ter požela navdušene obiskovalcev ob korakanju in hkratnem spretnem vrtenju puške.

NA PRIHOD SPARTANA PRIPRAVLJENI VOJAŠKI LETALSKI PREISKOVALCI IN VOJAŠKI LETALSKI ORGAN

BESEDILO IN FOTO Borut Podgoršek

Prihod letala Spartan bo prinesel novost tudi v delovanje Službe za preiskovanje letalskih nesreč in incidentov vojaških zrakoplovov Republike Slovenije in Vojaškega letalskega organa. Njihovi pripadniki že od začetka sodelujejo s projektno skupino za nakup novega transportnega letala C-27J Spartan.

Načelnik Službe za preiskovanje letalskih nesreč in incidentov vojaških zrakoplovov Republike Slovenije polkovnik Mihael Klavžar je povedal, da je za njih najpomembnejše pravilno poznavanje delovanja sistema za zapisovanje ter shranjevanje podatkov CVFDR oziroma tako imenovanih črnih skrinjic. Ob tem je dodal: »Gre za popolnoma novo letalo, s kakršnim niti Slovenska vojska niti naša služba nimata izkušenj. Zato smo v Službi za preiskovanje letalskih nesreč in incidentov vojaških zrakoplovov Republike Slovenije že izvedli osnovno usposabljanje za novi tip letala. To je deset delovnih dni potekalo v dveh skupinah v prostorih Leonardovega šolskega centra za usposabljanje za letala na letališču v Torinu.«

PODATKI IZ ČRNIH SKRINJIC SO NEPRECENLJIVI

Poleg osnovnega usposabljanja se bodo preiskovalci letalskih nesreč udeležili tudi usposabljanja za nov tip sistema CVFDR črnih skrinjic proizvajalca L3. Čeprav imajo nekateri letalniki Slovenske vojske že vgrajene L3-jeve

črne skrinjice, bodo te na spartanu nekoliko drugačne. Polkovnik Klavžar je izpostavil bistvene razlike. »Zapisovalnik zvoka CVR (angl. cockpit voice recorder) je ločen od zapisovalnika podatkov leta FDR (angl. flight data recorder). Pravzaprav gre za dve ločeni črni skrinjici, ki imata enako funkcijo kot kombinirane črne skrinjice sistema CVFDR, ki je zdaj vgrajen v naših letalnikih. Ob resnem letalskem incidentu ali nesreči so podatki iz CVR in FDR dragoceni, zato moramo kupiti tudi zemeljsko in programsko opremo za testiranje črnih skrinjic, za prenos podatkov leta in zvoka ter za analiziranje podatkov leta in zvoka iz črnih skrinjic.« Črne skrinjice morajo zadostiti strogim tehničnim zahtevam oziroma standardom glede »preživetja« zapisanih oziroma shranjenih podatkov ob poškodbi ali uničenju letala. Med temi zahtevami so tudi »preživetje« zapisanih oziroma shranjenih podatkov ob neposrednem trku pri 500 km/h z ustavljanjem na razdalji 45 centimetrov, penetraciji jeklene konice premera šest milimetrov z maso 227 kilogramov, ki prosto pade z višine treh metrov, in statični sili 2,27 tone neprekinjeno pet minut v vseh smereh. Prav tako mora biti črna skrinjica eno uro odporna na ogenj s temperaturo 1100 stopinj Celzija, deset ur na ogenj s temperaturo 260 stopinj Celzija in 30 dni na hidrostatičen tlak, ki nastane na globini 6000 metrov. Vsaka črna skrinjica

mora biti opremljena tudi s podvodnim ultrasoničnim oddajnikom, ki ob padcu letalnika v vodo avtomatsko začne oddajati poseben ultrazvočni signal s frekvenco 37,5 kHz minimalno 90 dni. Na usposabljanju je bil tudi višji preiskovalec letalskih nesreč praporščak Janez Arzenšek, ki je povedal, da so jim različni predavatelji v angleškem jeziku predavali 60 ur. Ob tem je dodal: »Teoretični program šolanja je obsegal precej podroben pregled vseh 20 sistemov letala, konstrukcijskih elementov, konfiguracij letala, zasilnih izhodov in opreme v primeru nujne ter tehnične dokumentacije in programa vzdrževanja letala. Zadnji dan smo opravili pisni test iz obravnavane snovi in dobili certifikate o opravljenem šolanju. Za uspešno končano šolanje je bilo treba na pisnem testu doseči 75 odstotkov. Vsi preiskovalci, ki smo se udeležili šolanja, smo test in posledično šolanje uspešno opravili.« V praktičnem delu šolanja pa so si podrobno ogledali letalo in nekatere njegove sisteme.

Spartan je opremljen s sodobno avioniko, ki zahteva tudi zemeljsko računalniško opremo za potrebe odkrivanja napak in programskih nadgradenj avionike ter za potrebe vzdrževanja sistemov letala s stalnim spremljanjem podatkov – parametrov leta (angl. flight data monitoring). »Skladno z pogodbo moramo preiskovalci Službe za preiskovanje letalskih nesreč in incidentov vojaških zrakoplovov Republike Slovenije opraviti še praktični del šolanja ravnanja s sistemom CVFDR črnih skrinjic, kar pomeni praktični prenos podatkov leta FDR in zvoka CVR iz letala, testiranje sistema CVFDR črnih skrinjic po programu vzdrževanja letala in pa analiziranje podatkov leta FDR s posebno zemeljsko strojno in programsko opremo. To praktično šolanje naj bi opravili v eni izmed enot italijanske vojske, ki ima izkušnje z vzdrževanjem posameznih sistemov letala Spartan,« je pogovor sklenil polkovnik Mihael Klavžar.

CERTIFIKACIJA JE ZAHTEVALA VEČ KOT 2000 UR INŽENIRSKEGA DELA Vojaški letalski organ izvaja z namenom prevzema letala in doseganja začetnih operativnih zmogljivosti ter v skladu s pogoji pogodbe certifikacijo novega modela letala, vpis letala v register slovenskih vojaških zrakoplovov in podelitev

polkovnik
MIHAEL KLAVŽAR

»Za nas je najpomembnejše pravilno poznavanje delovanja sistema za zapisovanje ter shranjevanje podatkov CVFDR oziroma tako imenovanih črnih skrinjic.«

polkovnik
BOJAN BRECELJ

»Organ je izvedel nadzor pri proizvajalcu letala za usposabljanje strokovnega letalskega osebja, verificiral programe in izdal izkaze vojaške letalske usposobljenosti ter odobril program vzdrževanja.«

spričevala o plovnosti. Poleg navedenega je treba usposobiti tudi posadke in letalskotehnično osebje ter osebje za oskrbo letala. Načelnik Vojaškega letalskega organa polkovnik Bojan Breclj je povedal, da je slovenski spartan najnovejša različica tega letala, proizvajalec pa je nadgradnjo označil z »Block 1. Pojasnil je, da ima v nasprotju s starejšo različico z analognimi instrumenti »Block 1« vgrajeno novo avioniko s popolnoma digitalizirano pilotsko kabino (angl. glass cockpit), ki pa je do zdaj vojaške letalske oblasti še niso certificirale. Izvedbo postopkov začetne plovnosti oziroma certifikacije je skladno s sporazumom med slovenskim Vojaškim letalskim organom in italijansko vojaško letalsko oblastjo (DAAA) prevzela slednja. Certifikacija je zahtevala več kot 2000 ur inženirskega dela, pri čemer je bilo preverjeno, ali nova avionika deluje skladno s certifikacijskimi zahtevami. »Vojaški letalski organ je odgovoren za postopke stalne plovnosti, ki obsegajo nadzor plovnosti, vzdrževanje letala in šolanje letalskega kadra. Organ je izvedel nadzor pri proizvajalcu letala za usposabljanje strokovnega letalskega osebja, verificiral programe usposabljanja in izdal izkaze vojaške letalske usposobljenosti ter odobril program vzdrževanja letala,« je dodal polkovnik Breclj.

Slovenija je kupila modificirano različico spartana, ki jo že uporabljajo vojaška letalstva držav članic zaveznitva, kot so na primer Italija, Slovaška, Litva in Avstralija. Bistvene spremembe modela letala, ki ga bo uporabljala Slovenska vojska, vključujejo predvsem izboljšani sistem radio-navigacijske opreme z dodatnimi opcijskimi moduli. Opcijski moduli bodo omogočali transport in odmetavanje tovora ter padalcev, prevoz ponesrečencev oziroma ranjencev in oseb, pri katerih je možnost okužbe z nevarnimi virusi. Poleg novega letala pa bodo morali na letališču v Cerkljah ob Krki vzpostaviti zmogljivosti za izvajanje operacij in vzdrževanje letala. Pred prihodom letala v Slovenijo bo Vojaški letalski organ v sodelovanju s projektno skupino izvedel prevzem letala za ugotavljanje plovnosti, vpis letala v register vojaških zrakoplovov in izdajo vojaškega spričevala o plovnosti. V ta namen bo pri proizvajalcu opravil plovnostni pregled letala ter verifikacijo tehnične dokumentacije za izvajanje operacij in vzdrževanje.

USPOSABLJANJE POSADK SPARTANA

BESEDILO IN FOTO Borut Podgoršek

Letali C-27J Spartan, ki ju je naročila Slovenija, sta najsodobnejši in najučinkovitejši različici spartanov.

Letali imata najsodobnejšo avioniko, ki omogoča letenje podnevi in ponoči. Pristaneta in vzletita lahko na najbolj odročnih letališčih in v neugodnih vremenskih razmerah.

Pilotska kabina je zasnovana z najnovejšimi in najsodobnejšimi sistemi. Letalo je opremljeno z zavihki na koncu kril, ki izboljšujejo njegove aerodinamične lastnosti, operativne zmogljivosti in učinkovitost. To pomeni, da je tudi zelo okretno. Poganjata ga zmogljiva motorja, ki sta krmiljena po digitalnem računalniku. Letalo ima tudi vsestranski tovorni prostor, ki je primeren za različne misije, od opravljanja nalog nacionalne obrambe, torej prevoza vojakov, tovora in vozil, do nalog odmetavanja padalcev in tovora na tako imenovani zadnji taktični milji. Letalnik je primeren tudi za izvajanje nalog humanitarne pomoči, pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, medicinskih

nalog, za gašenje požarov in VIP-prevoze. Je vsestransko letalo, ki se lahko spoprijema z najpomembnejšimi izzivi v civilnem in vojaškem okolju. Vse te naloge pa lahko izvaja le ob ustrezni usposobljenosti posadke, ki jo sestavljajo pilot, sopilot in skrbnik tovora. Zaradi velikosti in zahtevnosti nalog je posadka v letalu nenehno povezana po interkomu.

USPOSABLJANJE OBSEGA SPOZNAVANJE TEORIJE, DELO NA SIMULATORJU IN PRAKTIČNO LETENJE

Poveljnik letala stotnik Robi Resnik je po opravljenem šolanju za pilota v Letalski šoli Slovenske vojske leta 2012 začel leteti na Pilatusu PC-9M. Po dveh letih je bil napoten na delo v letalsko bazo Papa na Madžarskem, kjer je bil pilot transportnega letala Boeing C-17 Globemaster III v okviru zmogljivosti za strateški zračni transport (angl. strategic airlift capability – SAC). Skupno ima naletenih okoli 4000 ur. Po vrnitvi v Slovenijo se je prešolal za pilota poslovnega letala Dassault Falcon 2000EX, na katerem še vedno leti v vlogi poveljnika letala. Zdaj se šola za letenje na taktičnem transportnem letalu C-27J Spartan. Zaradi kadrovske podhranjenosti Slovenske vojske bo ohranjal licenci za oba tipa letal, čeprav gre za tehnično popolnoma različni letali. Tudi naloge, za katere sta letali namenjeni, so povsem drugačne. Njegove prednostne naloge bodo usmerjene v spoznavanje novega letala in uvedbo letala v operativno rabo. Stotnik Resnik, ki je tudi član projektne skupine za nakup novega spartana proizvajalca Leonardo, je povedal, da je prvi del šolanja zanj opravil v Pisi, kjer ima italijanska vojska mednarodno letalsko šolo. Ob tem je dodal: »Šolanje je organizirano po ameriškem vzoru, saj je spartan pomanjšano letalo C-130. Teoretični del temelji na samostojnem učenju po računalniku. Zjutraj se prijaviš v računalniški učni sistem in začneš študirati teorijo sistemov. Naučiš se, kako delujejo sistemi, vse od splošnega opisa sistemov do delovanja v normalnih in izrednih razmerah. Tudi grafično

so vse sheme lepo prikazane. V pomoč so priročniki in druga uradna literatura. Skratka, delovanje sistemov spoznaš do potankosti.« Stotnik Resnik je še razložil, da so lekcije razdeljene po segmentih oziroma sklopih letala in so predstavljene interaktivno. Na koncu vsake sekcije je test, in če ga opraviš s pozitivnim rezultatom, nadaljuješ na naslednjo sekcijo. »Če se pojavi vprašanje že med branjem teh poglavij, so seveda inštruktorji vedno na voljo in jih lahko vprašaš, kar te zanima,« je pojasnil in dodal, da omenjeni študij traja mesec dni in pol, in sicer vsak dan po deset do dvanajst ur.

Po uspešno opravljenem teoretičnem delu se izobraževanje pilotov nadaljuje v simulatorju letenja. Ker imajo v Pisi samo en simulator za C-27J, traja šolanje nekoliko dlje. Vsak pilot opravi desetnajst usposabljanj v simulatorju. Sočasno z njimi se šolajo tudi drugi tujci, tako da traja šolanje v simulatorju mesec dni in pol. »Šolanje je bilo zahtevnejše, kot sem pričakoval. Snovi in potrebnih letalskih veščin je veliko, prav tako so standardi v mednarodni letalski šoli zelo visoki,« je pojasnil stotnik Resnik.

Na usposabljanju so spoznavali tudi sisteme na letalu.

Z leve proti desni: štabna vodnika Marko Vogrinc in Tadej Mohorko, višja vodnika Erik Žerjav in Niko Šentak, štabni vodnik Jure Vavtar in praporščak Mišo Rakuša

Drugi del usposabljanja poteka v Torinu, kjer piloti v Leonardovi tovarni spoznajo razlike med starejšim tipom spartana in našim, ki je najsodobnejši. Koncept usposabljanja je zelo podoben prejšnjemu, le da je njegov obseg manjši. Za uspešno opravljeno teorijo in delo v simulatorjih sta potrebna dva tedna. Posadke so potem pripravljene na letenje, na katerega pa je treba še počakati. Stotnik Resnik je povedal, da bodo pred prevzemom letala vsi štirje piloti, ki se šolajo za ta tip letala, z njim opravili po osem letov. V Sloveniji bodo ob prisotnosti inštruktorjev italijanske vojske še tri mesece opravljali dodatno letalsko usposabljanje. Inštruktorje je treba čim bolj izkoristiti in leteti čim več, da bodo na koncu pripravljene za opravljanje logističnih letalskih operacij. Tako bodo dosegli osnovno raven znanja, znali leteti z letalom in v normalnih razmerah opravljali preproste transportne operacije, se pravi prevoz potnikov in tovora na nenevarna območja. Po koncu osnovnega usposabljanja bodo pridobili vojaško pooblastilo za opravljanje dela na letalu C-27J Spartan.

Naslednji sklopi usposabljanj bodo povezani s taktičnim letenjem. Šolanje bo prevzela italijanska vojska, ki ima različne programe že pripravljene in je na tem področju zelo izurjena. Pri tem gre za taktične odlete in prilete ter nizko letenje, pristajanje in vzletanje na kratke razdalje z neurejenih površin, za odmetavanje tovora, padalcev, za operacije iskanja in reševanja ter gašenje požarov. »V splošnem se bo treba veliko usposablјjati. Vsak teden bo treba narediti trenajni let, da bomo ohranjali raven usposobljenosti za določene operacije ter obenem širili spekter svojih zmogljivosti,« je pogovor sklenil stotnik Resnik.

NA ŠOLANJU V ITALIJI ŠTIRJE PILOTI, DVA KAPITANA IN DVA SOPILOTA

Sopilot nadporočnik Marko Podplatnik se je v Slovenski vojski zaposlil pred desetimi leti. Najprej je letel na šolskem letalu Pilatus PC-9M, v zadnjih letih pa kot sopilot tudi na večnamenskem transportnem letalu L-410 Turbolet. Skupno ima naletenih okoli 1000 ur. »Zaradi predhodnih izkušenj in šolanja na letalu Pilatusu PC-9 lahko rečem, da je bilo prešolanje na spartana precej lažje, saj sem imel dobro predhodno znanje,« je pojasnil nadporočnik Podplatnik. Na šolanje v Piso so odšli štiri piloti, dva kapitana in dva sopilota, torej dve posadki. Tja so odšli še štiri skrbniki tovora, ki so v spartanu aktivni del posadke. V Pisi so imeli sicer ločeno šolanje, ki traja približno tri mesece. »Teoretični del je računalniško podprt in zelo dobro strukturiran ter razkriva vse sklope letala. Tako se naučiš, kako delujejo vsi sistemi na letalu, od konstrukcije, hidravlike, elektrike, motorjev, propelerjev, podvozja, goriva, avionike do radarja. Vse skupaj pa se začne z letalskimi osnovami,« je razložil nadporočnik Podplatnik in dodal, da nato sledi letenje v simulatorju. »Najprej natančno spoznaš kokpit, potem se seznaniš z dinamiko dela v njem. Sledi osnovno šolanje na simulatorju »full motion«, ki obsega 11 + 8 vaj. Vsaka izmed vaj traja po tri ure. Pred delom na simulatorju je nujna priprava, po koncu pa analiza vaje. Delo na simulatorju vključuje vklop baterije, vžig motorjev, testiranja vseh sistemov, komuniciranje med posadko, postopke v

Skrbniki tovora in letalski tehniki so najprej opravili usposabljanje iz teoretičnih vsebin.

sili in podobno. Inštruktor simulira prisotnost skrbnika tovora, da bi bilo vse čim bolj realistično,« je šolanje opisal nadporočnik Podplatnik in dopolnil, da so po uspešno končanem šolanju v letalski šoli odšli v Torino, kjer so se na spartanu seznanili s sistemi, ki so drugačni od tistih na simulatorju. Ta sklop v Torinu je bil namenjen prešolanju na to letalo, ki ima drugačno avioniko. Med našim pogovorom oktobra 2023 je bilo načrtovanih še osem letov na posameznega pilota v trajanju dveh ur. Na letih bosta prisotna italijanski inštruktor in naš pilot oziroma sopilot. Osnovni cilj vsakega izmed pilotov je, da bodo znali varno leteti od točke A do točke B in se ustrezno odzvati, ko bo šlo kaj narobe. Ko bodo obvladali to, sledi bolj operativno letenje, ki ga bodo izvajali z italijanskimi inštruktorji v okviru trimesečnega usposabljanja v Sloveniji.

LETALO C-27J SPARTAN ZAHTEVA SKRBNIKA TOVORA

Kompleksnost upravljanja tovorov, ki jih lahko prevaža spartan, je tako velika, da zahteva tretjega člana posadke, ki smo ga poimenovali skrbnik tovora (angl. loadmaster). Gre za nov poklic v Slovenski vojski. Skrbnik opravlja tudi delo tehnika letalca in posledično širši nabor nalog. »Te obsegajo pripravo letala na nalogo, predpoletni pregled letala, pripravo, nameščanje, razporeditev in pritrnitev tovora, skrb za tovor ter udobje in varnost potnikov med letom, metanje padalcev in odmetavanje tovora med letom ter oskrbo s potrebno količino goriva in vsem drugim, kar je nujno za izvedbo naloge. Naloge so pravzaprav podobne tistim, ki jih opravljamo pri turboletu in turboporterju, vendar jih je še veliko več, saj je pri spartanu vse kompleksnejše in večje. Kompleksnost letala bo zahtevala drugačen pristop in večjo

ekipo,« je delo opisal skrbnik tovora praporščak Mišo Rakuša. Skrbniki tovora so obenem nepogrešljivi v vseh fazah letenja, tako ob izvajanju normalnih kot tudi izrednih postopkov. Pred vzletom se s pilotoma pogovorijo o tovoru, mogočih nevarnostih, povezanih z njim, o pritrditvi, ali ga lahko odvržejo ob požaru ali ne. Odgovorni so, da je težišče tovora tam, kjer mora biti. Število skrbnikov pa je odvisno od kompleksnosti tovora in naloge, ki jo opravljajo, in se lahko poveča na dva ali tri. Praporščak Rakuša je povedal, da so bili na šolanju štiri pripadniki 152. letalske eskadrilje, in pojasnil: »Pri italijanski vojski in Leonardu smo opravili osnovni tečaj za skrbnike tovora. Kot na vseh dozdajšnjih šolanjih je treba letalo poznati do vseh tehničnih potankosti. Le tako lahko varno in zanesljivo opravljáš svoje delo. S tem tečajem bomo lahko opravljali klasične naloge prevoza tovora in potnikov. Z nadaljnjim izobraževanjem doma in v tujini pa bomo lahko opravljali širok nabor nalog, kot so odmetavanje tovora in padalcev iz zraka, prevoz specialnih tovorov, evakuacije vojakov in civilistov ter ranjencev, gašenje požarov in še veliko drugih aktivnosti. S prihodom drugega letala bomo ekipo še okrepili.«

Najpomembnejša naloga skrbnikov tovora je vsekakor delo s tovorom. Praporščak Rakuša je ob tem povedal, da je v dokumentaciji o tovoru natančno predpisano, kje in kako se pričvrsti tovor. Imajo poseben postopek o tem, kako se izračunajo težišče in pozicije vpenjanja tovora. Letalo C-27J Spartan je namenjeno tudi prevozu vozil, če ta seveda odgovarjajo gabaritom tovarnega prostora in umestitvi v tovorni prostor. Izračunati morajo tudi njegovo težišče. »Težišče ovrednotimo oziroma izmerimo s tehtnicami zunaj letala, kar na vozilu označimo. Tisto točko oziroma težišče potem postavimo na primerno mesto v letalu in ga zavarujemo z verigami oziroma jermeni. Vse te izračune nam olajša računalniški program, vendar pa moramo znati to narediti tudi brez njegove pomoči,« je pojasnil praporščak Rakuša. Masa tovora je pomembna tudi, ko izračunavamo dolet letala ali pa potrebno količino goriva za določeno operacijo. Vse morajo natančno izračunati, da lahko varno opravijo nalogo. Kadar ni vse v dovoljenih okvirih, lahko prevoz tovora zavrnejo. Poveljniku letala povedo, če je tovor primeren za nalogo, ki se predvideva, ali ne. On pa je prvi in zadnji, ki odloči o izvedbi.

Skrbnik tovora pred letom poskrbi, da je letalo po tehnični plati pripravljeno na nalogo, torej ustrezno pregleda letalo, njegovo zunanost in tudi notranost, ki se deli na tovarni in kabinski del. Pripravi tovor oziroma potnike za prevoz in med letom skrbi za tovor ter tovarni del letala, po potrebi izvaja še opravila po navodilih kapitana.

USPOSABLJANJE SKRBNIKOV TOVORA SE BO NADALJEVALO TUDI PO PRIHODU LETALA V SLOVENIJO

Skrbnik tovora višji vodnik Erik Žerjav nam je zaupal nekaj več o poteku šolanja za poklic skrbnika: »V Piso smo prišli 17. aprila letos. Prvih pet tednov smo se seznanjali s tehničnimi lastnostmi letala in sistemov, potem pa smo se začeli teoretično usposablјjati za naše delo. Ta del je obsegal računanje položaja masnega središča tovorov in letala v celoti, pritrnitev tovora na letalu, predpoletne, medpoletne in popoletne preglede. V grobem je to osnovno delo skrbnika tovora. Opravljali smo različne računske operacije, ki so nujne za nakladanje in razkladanje tovora, izmere tovora, mase, delo z vitlom, rampo in kontrolami za odpiranje in zapiranje tovarnih vrat, delovanje vrat za padalce in ravnanje z njimi ter podobne stvari.« Praktični del usposabljanja pa so opravili v tovarni Leonardo v kraju Caselle Torinese, kjer so izdelali naše letalo C-27J Spartan. Tam so delali fizično na letalu in vanj nalagali vozila, palete in drugi kosovni tovor. Vse to so pritrtili v tla letala z verigami, pletenicami in jermeni ter po potrebi prekrili z mrežami. Višji vodnik Žerjav je ob koncu povedal, da se bo usposabljanje z italijanskimi kolegi nadaljevalo po prihodu letala v Slovenijo. Pričakuje, da bo usposabljanje strokovno, izjemno obsežno ter naporno, saj je zahtevane veliko prakse, izkušenj in dela na letalu.

ČAKA NAS ŠE VELIKO IZZIVOV

BESEDILO Borut Podgoršek
FOTO Matjaž Jakša, 15. PVL

Letalo C-27J Spartan je velik strokovni in organizacijski zalogaj tudi za 153. letalsko-tehnično eskadriljo, ki bo letalo vzdrževala. V začetnem obdobju bo pri vzpostavitvi zmogljivosti vzdrževanja pomagala petčlanska tehnična ekipa iz podjetja Leonardo.

Namestnik poveljnika 153. letalskotehnične eskadrilje major Matej Stavanja je podrobneje predstavil letalsko strokovno usposabljanje, na katero so bili napoteni trije letalski inženirji, in sicer dva strojna inženirja in elektroinženir. Na usposabljanju, ki je vsebinsko namenjeno področju dela letalskih inženirjev, so se udeležili strokovnega usposabljanja C (angl. certifying staff). Eden izmed inženirjev se je udeležil še strokovnega usposabljanja B1, ki ga sestavljata teoretični in praktični del. V okviru praktičnega dela se je usposabljal za delo na različnih sistemih in komponentah letala. Vsa usposabljanja so potekala na

letališču Torino Caselle v Italiji. Usposabljanje C je trajalo osem dni, B1 pa približno dva meseca. Major Stavanja je dodal, da bodo v 15. polku vojaškega letalstva izvajali linijsko vzdrževanje, in sicer do druge višje ravni. Vsi drugi večji pregledi oziroma pregledi v baznem vzdrževanju (A1, A2, A3, B1, B2, B3, C1, C2 in C3) bodo potekali v tujini, in sicer v okviru vzdrževalne organizacije podjetja Leonardo.

LETALSKI TEHNIKI

Usposabljanja v Italiji sta se udeležila tudi letalski tehnik štabni vodnik Tadej Mohorko in štabni vodnik Jure Vavtar. Prvi v okviru baznega vzdrževanja dela v 153. letalskotehnični eskadrilji že deset let. Ima licence na področju B1 za vzdrževanje različnih sklopov na letalih Zlin 242L in Pilatus PC-9M ter Pilatus PC-6. Glavni sklopi, ki jih obsega vzdrževanje B1, so motor, propeler, podvozje in struktura letala. O usposabljanju za letalo Spartan je štabni vodnik Mohorko povedal: »Zaradi svojega predznanja sem lažje in hitreje razumel delovanje sistemov na letalu C-27J Spartan. Tehnologija delovanja sistemov na spartanu je najnovejša za tak tip letala, osnove iz delovanja sistemov pa so podobne drugim letalom. Všeč mi je bilo, da smo se lahko z inštruktorji, glede na svoje predznanje, precej hitro začeli ukvarjati z izzivi, ki jih prinaša uporaba letala. Začetek šolanja je sicer za vse letalske tehnike potekal precej podobno, pozneje pa se je šolanje razlikovalo glede na specialnost dela.«

Spartan ima vse sisteme, ki jih imajo tudi precej večja letala, bodisi v vojaški ali civilni sferi. »Sistem, ki zagotavlja tlak v kabini, in požarni sistem sta za nas nova, prav tako pomožni vir energije. Precej več komponent je tudi v hidravličnem sistemu, ki med drugim omogoča niveliranje letala med nakladanjem in razkladanjem tovora ter upravljanje nakladalne rampe.

dopolnjuje z revizijami proizvajalca letal, kar je treba zmeraj upoštevati. Lahko se spremeni postopek dela ali pa se zamenja vrsta maziva. Ko sem prvič podpisal opravljeno delo, sem v mislih dvakrat preletel postopek, ki sem ga izvedel. Pritisk sicer z leti pada, nikoli pa nisi popolnoma sproščen,« je misli o svojem delu sklenil štabni vodnik Mohorko.

Da si je vedno želel delati na področju letalske elektrike in avionike, nam je zaupal tudi letalski tehnik štabni vodnik Jure Vavtar in dodal: »Izkušnje s tega področja imam na letalih Zlin in Pilatus. Delo na spartanu pa je zame dodaten izziv. Televizija je recimo zgolj droben del v primerjavi z vso elektroniko, ki je na avionu.« Štabni vodnik Vavtar je začel podrobno dvomesečno teoretično usposabljanje za področje B2, torej avionika in električni sistemi, aprila letos v Italiji. »Teoretični del smo poslušali v učilnici in se učili vse od osnov delovanja sistemov do natančnih podrobnosti, ki jih lahko opazimo v elektroshemah. To letalo je v primerjavi s tipi letal, ki jih imamo trenutno v naši floti, sodobnejše in kompleksnejše.« Veliko več je različnih sistemov in opreme, podobno kot v civilnih potniških letalih. Letalo ima na primer pomožni vir energije, ki je v levem delu podvozja letala in mu omogoča zagon motorjev brez zunanega vira elektrike ali pa napajanje električnih sistemov ob izpadu primarnih električnih virov na letalu. Večina sistemov je potrjena, torej ob odpovedi enega pilota ostaneta še dva rezervna – redundantna. Varnost je tako na visoki ravni. »Kadar se pojavi napaka, po računalniku in kodah pogledam, kaj je narobe. Lahko je stikalo, žica, pregorela žarnica, konektor, varovalka ali pa ves sistem oziroma črna škatla, ki je srce sistema. Letalo ima možnost samodiagnosticiranja in natančno izpiše lokacijo okvare. Mi potem odpravimo napako ali pa zamenjamo črno škatlo. Moja naloga bo vključevala še urejanje papirjev pred letenjem in predpoletni pregled letala. Ko bom letalo pregledal, bosta pilota vedela, da je z njim vse tako, kot mora biti,« je še poudaril štabni vodnik Vavtar.

RAČUNALNIŠKA PODPORA

V okviru nakupa potrebne zemeljske opreme so za potrebe beleženja stanja in vzdrževanja naročili tudi kompleta prenosnih računalniških sistemov (MIMS) ter visoko zmogljivo računalniško postajo, namenjeno shranjevanju in obdelavi podatkov oziroma parametrov leta že izvedenih letov (GIMS). Gre za računalniško opremo, ki bo imela naloženo specialno programsko opremo (na primer ALADIM, DeMANDS itn.).

Podatki o stanju letala, sistemov in letov se beležijo na spominski kartici. Ta se po končanem letenju vstavi v GIMS/MIMS. Sledita ekstrakcija podatkov in njihova obdelava z namensko programsko opremo. Navedena računalniška sistema sta namenjena analiziranju napak na letalu in sistemih, nalaganju nove programske opreme avionike, prenosu podatkov, parametrov leta iz letala, testiranju delovanja digitalnega podatkovnega toka letala, izvajanju določenih kalibracij v okviru vzdrževanja sistemov in dostopu do elektronskih priročnikov vzdrževanja sistemov letala z možnostjo neposrednega priklopa na letalo ali čez prenosno pomnilniško kartico. Prenosni računalniški sistem omogoča samostojno delo letalsko-tehničnega osebja zunaj matične letalske baze.

Zemeljska visokozmogljiva računalniška postaja pa poleg zmogljivosti, ki jih zagotavlja prenosni računalniški sistem, omogoča dodatno shranjevanje in obdelavo podatkov oziroma parametrov leta že izvedenih letov. Zemeljska postaja se prav tako uporablja v matični letalski bazi za potrebe načrtovanja rednih in izrednih vzdrževalnih pregledov letala s stalnim nadzorom parametrov letenja ter za potrebe pilotskih analiz izvajanja letalskih operacij, pri čemer se podatki v zemeljsko postajo prenašajo ali neposredno iz prenosnega računalniškega sistema ali po prenosnih nosilcih podatkov. Spartan je namreč zaradi svoje

**Letalski inženir poročnik
Andrej Naglost (levo) in
letalski tehnik štabni vodnik
Damjan Ržen (desno)**

Materiali in komponente, ki so vgrajeni v letala, so iz kakovostnih in lažjih materialov, kakršni so na primer uporabljeni v avtomobilski industriji, zaradi česar so veliko dražji. Licence, ki jih imamo, natančno predpisujejo, kaj lahko na letalu delamo. V strukturo motorja na primer ne smemo posegati, lahko pa na njem opravimo nekatera vzdrževalna dela,« je povedal štabni vodnik Mohorko, ki se mu zdi poklic letalskega tehnika zelo zanimiv, ker je nevsakdanji. Pri delu je po njegovih besedah treba biti zbran, natančen in odgovoren, saj se lahko zaradi napake hitro zgodi tragedija. »Delo prav tako ne sme postati rutina, saj se program vzdrževanja

Spartan ima vse sisteme, ki jih imajo večja letala.

kategorije potrjen posebnemu načrtovanju vzdrževanja sistemov letala na podlagi tako imenovanega stalnega nadzora parametrov letenja.

Zemeljska postaja je zelo uporabna tudi za potrebe neodvisnega preiskovanja letalskih izrednih dogodkov, ki ga opravi letalski preiskovalni organ Ministrstva za obrambo. Omogoča numerično in grafično analiziranje podatkov – parametrov leta ter tudi izdelavo dvo- in tridimenzionalnih animacij letenja na podlagi parametrov leta, pridobljenih iz snemalnika govora in zapisovalnika podatkov o letu v letalski kabini oziroma iz črnih skrinjic.

REZERVNI DELI

V okviru nakupa letala je bila naročena tudi začetna zaloga rezervnih delov. »To je predlagalo podjetje Leonardo in jo

pozneje prilagodilo glede na izkušnje predstavnikov oboroženih sil Italije, Litve in Slovaške ter seveda glede na svoje izkušnje. Skupna zaloga nadomestnih delov ima približno 3000 postavk, tako da je o tem, kaj bo na zalogi in kaj bo glede na rezultate uporabe in sočasno spremljanje stanja treba dodatno naročiti, seveda težko govoriti. Cilj je seveda bil, da bi imeli čim več nadomestnih delov na zalogi oziroma da bi imeli na zalogi tiste dele, za katere se predvideva, da jih bo treba zamenjati. Smo pa letalski inženirji tudi člani skupine uporabnikov spartana, iz katere izhaja pobuda, da bi uporabniki letala glede na potrebe v prihodnosti vzpostavili skupno skladišče večjih oziroma dražjih rezervnih delov. Poleg tega se bodo naši inženirji v okviru te skupine redno srečevali s kolegi z namenom izmenjave izkušenj in skupnega nastopanja pred podjetjem Leonardo,« je še izpostavil major Stavanja.

V pričakovanju prihoda prvega letala je major Stavanja spomnil tudi na prihodnje izzive: »Največji izzivi so vsekakor namenski hangar, primerno skladišče za veliko količino in prostornino nadomestnih delov ter velik kadrovski zalogaj, saj letalo za Slovensko vojsko predstavlja povsem novo zmogljivost, ki je do zdaj nismo imeli.« Odpira pa tudi specifična področja, kot so transport večje količine tovora, prevoz potnikov z VIP-modulom, možnost gašenja iz zraka ter možnost odmeta tovora v letu in prevoza obolelih oziroma okuženih oseb s posebnim modulom. »Če bomo želeli vzpostaviti celotno zmogljivost baznega vzdrževanja, bo treba zagotoviti namenske delavnice za vzdrževanje avionike, motorjev, propelerjev, podvozja in koles ter drugih sistemov in veliko dodatnega tehničnega kadra,« je pogovor sklenil major Stavanja.

OBJAVE MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

ŠT. 370
NOVEMBER 2023

6458.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

**ODREDBO
O PODELITVI PRIZNANJ
MINISTRSTVA ZA OBRAMBO**

ZAHVALNO LISTINO S SPOMINSKIM KOVANCEM

prejmejo:
Andrej DOLENC, 1956
Mojca PEŠEC, 1965
Aleš ROBLEK, 1958
Igor SVEČAK, 1967
Branka ŽAGAR, 1964

**Številka: 094-2/2023-26
Datum: 23. 8. 2023**

**Marjan ŠAREC
MINISTER**

6459.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

**ODREDBO
O PODELITVI PRIZNANJ
MINISTRSTVA ZA OBRAMBO**

**MEDALJO ZA MEDNARODNO
SODELOVANJE III. STOPNJE**
prejme:
polkovnik RUGGERO CUCCHINI,
1969, Italija

**Številka: 094-2/2023-27
Datum: 19. 9. 2023**

**Marjan ŠAREC
MINISTER**

6460.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

**ODREDBO
O PODELITVI PRIZNANJ
MINISTRSTVA ZA OBRAMBO**

I. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE II. STOPNJE

prejme:
polkovnik MARCIN KRASUSKI,
1969, Poljska

II. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE III. STOPNJE

prejme:
nadporočnica EWA GANDZEL,
1993, Poljska

III. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE IV. STOPNJE

prejme:
višji praporščak JERZY KOWALSKI,
1973, Poljska

IV. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE V. STOPNJE

prejme:
BESA KADRIU, 1983, Kosovo

**Številka: 094-2/2023-28
Datum: 20. 9. 2023**

**Marjan ŠAREC
MINISTER**

6461.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi

(Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

**ODREDBO
O PODELITVI PRIZNANJ
MINISTRSTVA ZA OBRAMBO**

I. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE II. STOPNJE

prejme:
polkovnik DIRK BOLLINGER,
1967, Nemčija

II. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE III. STOPNJE

prejme:
podpolkovnik DOMINIK FISCHER,
1985, Nemčija

**Številka: 094-2/2023-29
Datum: 22. 9. 2023**

**Marjan ŠAREC
MINISTER**

6462.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

**ODREDBO
O PODELITVI PRIZNANJ
MINISTRSTVA ZA OBRAMBO**

ZAHVALNO LISTINO S SPOMINSKIM KOVANCEM

prejmeta:
Rudolf ROT, 1966
Vladimir SIVEC, 1959

**Številka: 094-2/2023-30
Datum: 28. 9. 2023**

**Marjan ŠAREC
MINISTER**

6463.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi

(Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

ODREDBO O PODELITVI PRIZNANJ MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

I. RED SLOVENSKE VOJSKE Z ZVEZDO

prejme:
15. POLK VOJAŠKEGA LETALSTVA

II. RED SLOVENSKE VOJSKE

prejmeta:
Robert GLAVAŠ, 1962
Srečko ŠESTAN, 1955

III. ZLATO MEDALJO GENERALA MAISTRA

prejmejo:
Andrej JURJEVIČ, 1964
Franc KORACIN, 1966
Željko KRALJ, 1962

IV. ZLATO MEDALJO SLOVENSKE VOJSKE

prejmejo:
Damijan KELENC, 1971
Slavko KOLAR, 1964
Janez KROŠL, 1973
Mirko MEŽAN, 1968
Vojko OBRULJ, 1968
Bojan ZAVRŠNIK, 1969

V. SREBRNO MEDALJO GENERALA MAISTRA

prejmejo:
Mirjana BAUER, 1968
Špela BOC, 1979
Andrej FEFER, 1969
Mojca FERJANČIČ PODBREGAR, 1965
Dean GROFF, 1969
Jurij RADUHA, 1974
Elizabeta TOME, 1967

VI. SREBRNO MEDALJO SLOVENSKE VOJSKE

prejmejo:
Robert BOŽIČ, 1966
Matjaž ČESNIK, 1967
Stojan IPAVEC, 1968
Damir JADRIČ, 1965

Davorin JORDAN, 1969
Jože KAPELE, 1972
Anica KELHAR, 1970
Aleš KESIČ, 1977
Marko KOBAL, 1974
Matej KRAŠOVIC, 1976
Boštjan PAVLIN, 1973
Darko PEČE, 1962
Iztok RACMAN, 1976
Andrej REISER, 1962
Jana VOJVODA ĐURAGIĆ, 1957
Rolando ŽEL, 1972

VII. BRONASTO MEDALJO GENERALA MAISTRA

prejmejo:
Boštjan BREČKO, 1977
Anton BUČEK, 1970
Jurij KER, 1978
Petra KERŠIČ, 1963
Aleš KOTNIK, 1968
Jože NOVAK, 1970
Dejan OLOVEC, 1984
Iztok ORNIK, 1978
Bogdan POGAČAR, 1977
Nastja PUHAR, 1987
Matej REBERNIK, 1986
Aleš SILA, 1968
Igor SLANA, 1972
Klemen ŠTIRN, 1983
Gorazd TOMAŽIČ, 1969

VIII. BRONASTO MEDALJO SLOVENSKE VOJSKE

prejmejo:
Karla HUDELJA PINTAR, 1977
Franc KOKOL, 1968
Žarko LESKOVEC, 1962
Jani LIKAVEC, 1968
Tomaž PAJNTAR, 1981
Ivan POGOREVC, 1972
Jure PREZELJ, 1979
Kristjan ŠTANCER, 1980
POSEBNA ENOTA ZA SPECIALNO
TAKTIKO

IX. MEDALJO MINISTRA ZA OBRAMBO

prejmejo:
Jernej ALIČ, 1982
Leon BEHIN, 1970
Katarina BINDER BISTAN, 1960
Rok ERŽEN, 1978
Vesna GORJANC, 1970
David JODL, 1976
Mitja LISEC, 1973
Marko LOVŠE, 1973

Rudi MEDVED, 1959
Mitja MIKLAVEC, 1960
Gabrijela OKORN, 1972
Saša PETROVIČ, 1986
Marijo REGEIS, 1971
Boštjan TIVADAR, 1978
Tomaž VISINSKI, 1970
Lučka ZOR ŠABIČ, 1984
Janja ZORMAN MACURA, 1978

X. ZLATO MEDALJO ZA ZNAJSTVENORAZISKOVALNE DOSEŽKE

prejmeta:
Ciril BELŠAK, 1963
Damir ČRNCIČ, 1973

XI. PLAKETO MINISTRA ZA OBRAMBO

prejmeta:
Vanda ZIDARIČ, 1958
Katarina ZUPANC, 1976

XII. STRELNO OROŽJE

prejmeta:
Janez URBANC, 1972
Roman URBANČ, 1967

Številka: 094-2/2023-32
Datum: 13. 10. 2023

Marjan ŠAREC MINISTER

6464.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

ODREDBO O PODELITVI PRIZNANJ MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

I. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE II. STOPNJE

prejme:
polkovnik MIROSLAV VYBÍHAL, 1975, Češka republika

II. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE III. STOPNJE

prejmejo:

stotnik JAROSLAV BĚLAŠKA, 1982, Češka republika
major JAN MOUDRY, 1974, Češka republika
major RADEK PAVLICA, 1987, Češka republika
stotnica JITKA RAČLAVSKÁ, 1981, Češka republika

III. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE IV. STOPNJE

prejme:
74. MEHANIZIRANI BATALJON, Češka republika

Številka: 094-2/2023-33
Datum: 13. 10. 2023

Marjan ŠAREC MINISTER

6465.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

ODREDBO O PODELITVI PRIZNANJ MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

I. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE II. STOPNJE

prejmeta:
polkovnik DAVID CHARLES
GLENDENNING, 1980, Belgija
polkovnik PANČE STEFANOVSKI, 1976, Severna Makedonija

II. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE IV. STOPNJE

prejme:
praporščak ROMAN BRKOVIC, 1975, Nemčija

Številka: 094-2/2023-34
Datum: 13. 10. 2023

Marjan ŠAREC MINISTER

6466.

Na podlagi 54. člena Zakona o

obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

ODREDBO O PODELITVI PRIZNANJ MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

I. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE III. STOPNJE

prejme:
stotnik FERNANDO ARRUGA VIVAS, 1988, Španija

II. MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE IV. STOPNJE

prejmeta:
višji štabni vodnik DUSTIN OLIVER, 1983, Kanada
višji vodnik JASON TAYLOR, 1978, Kanada

Številka: 094-2/2023-35
Datum: 13. 10. 2023

Marjan ŠAREC MINISTER

6467.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15 in 139/20) in prvega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) izdajam

ODREDBO O PODELITVI PRIZNANJ MINISTRSTVA ZA OBRAMBO

MEDALJO ZA MEDNARODNO SODELOVANJE II. STOPNJE

prejme:
KRSTO PEROVIČ, 1971, Črna gora

Številka: 094-2/2023-36
Datum: 13. 10. 2023

Marjan ŠAREC MINISTER

6468.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) in Ukaza o priznanjih načelnika GŠSV št. 094-5/2013-260 z dne 17. 1. 2014 izdajam

UKAZ O PODELITVI PRIZNANJ GENERALŠTABA SV

MEDALJO V SLUŽBI MIRU

prejme:
Beno FOTIVEC, 1984

Številka: 094-3/2023-13
Datum: 26. 5. 2023

Generalmajor Robert GLAVAŠ NAČELNIK GENERALŠTABA SV

6469.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) in Ukaza o priznanjih načelnika GŠSV št. 094-5/2013-260 z dne 17. 1. 2014 izdajam

UKAZ O PODELITVI PRIZNANJ GENERALŠTABA SV

MEDALJO V SLUŽBI MIRU

prejmejo:
Bojan BALAŽEK, 1975
Srečko MATOVIČ, 1965
Boštjan PINTARIČ, 1978

Številka: 094-3/2023-15
Datum: 7. 7. 2023

Generalmajor Robert GLAVAŠ NAČELNIK GENERALŠTABA SV

6470.

Na podlagi 54. člena Zakona o

obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) in Ukaza o priznanjih načelnika GŠSV št. 094-5/2013-260 z dne 17. 1. 2014 izdajam

**UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
GENERALŠTABA SV**

MEDALJO V SLUŽBI MIRU

prejmejo:
Aleksander ANDRIC, 1965
Katarina LINDIČ, 1987
Blaž VERBIČ, 1975

Številka: 094-3/2023-11

Datum: 10. 7. 2023

**Generalmajor
Robert GLAVAŠ
NAČELNIK GENERALŠTABA SV**

6471.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) in Ukaza o priznanjih načelnika GŠSV št. 094-5/2013-260 z dne 17. 1. 2014 izdajam

**UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
GENERALŠTABA SV**

MEDALJO V SLUŽBI MIRU

prejmeta:
Dejan BALAŽIČ, 1976
Franc TOŠ, 1968

Številka: 094-3/2023-12

Datum: 29. 7. 2023

**Generalmajor
Robert GLAVAŠ
NAČELNIK GENERALŠTABA SV**

6472.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 –

uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) in Ukaza o priznanjih načelnika GŠSV št. 094-5/2013-260 z dne 17. 1. 2014 izdajam

**UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
GENERALŠTABA SV**

MEDALJO V SLUŽBI MIRU

prejme:
Miroslav JUG, 1971

Številka: 094-3/2023-16

Datum: 8. 8. 2023

**Generalpodpolkovnik
Robert GLAVAŠ
NAČELNIK GENERALŠTABA SV**

6473.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) in Ukaza o priznanjih načelnika GŠSV št. 094-5/2013-260 z dne 17. 1. 2014 izdajam

**UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
GENERALŠTABA SV**

MEDALJO V SLUŽBI MIRU

prejmejo:
Matic AJDOVEC, 1983
Blaž BIDOVEC, 1979
Aljoša ČEFARIN, 1972
Vojko ČUČEK, 1972
Aleš GANC, 1978
Danilo GANC, 1978
Andriana HIDČENKO TURIN, 1981
Myroslava IVANOVIČ, 1985
Tomaž JAMNIK, 1975
Luka KEČKEŠ, 1981
Ruslan KONOVALCHUK, 1976
Gaber MAHOVNE, 1980
Marko PINTAR, 1972
Lev POPEL, 1969
Tomaž RAŽMAN, 1984

Gorazd STERGAR, 1978
Sebastijan ŠAVRON, 1972
Boštjan ŠKUTELJ, 1978
Tomaž TOMAŽIČ, 1983
Andrej TRKOV, 1973
Damijan ŽAGAR, 1970

Številka: 094-3/2023-17

Datum: 14. 8. 2023

**Generalpodpolkovnik
Robert GLAVAŠ
NAČELNIK GENERALŠTABA SV**

6474.

Na podlagi 54. člena Zakona o obrambi (Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo), drugega odstavka 80. člena Pravilnika o priznanjih Ministrstva za obrambo (Uradni list RS, št. 41/07, 4/11, 86/11, 105/13, 37/15, 72/18 in 32/21) in Ukaza o priznanjih načelnika GŠSV št. 094-5/2013-260 z dne 17. 1. 2014 izdajam

**UKAZ
O PODELITVI PRIZNANJ
GENERALŠTABA SV**

MEDALJO V SLUŽBI MSSVT

prejmeta:
Simon GANZA, 1982
Janez ŠMID, 1965

Številka: 094-4/2023-157

Datum: 25. 8. 2023

**Generalpodpolkovnik
Robert GLAVAŠ
NAČELNIK GENERALŠTABA SV**

IZRAČUN OGLJIČNEGA ODTISA KOT TEMELJ ZA ZMANJŠANJE VPLIVA NA OKOLJE

BESEDILO Srečko Kravcar in Petra Apšner
FOTO Bruno Toič

Ministrstvo za obrambo
izvaja energetska sanacijo
Vojašnice Edvarda Peperka. ➤

Izračun ogljičnega odtisa je prvi korak za organizacije in podjetja, ki si prizadevajo za zmanjšanje svojega vpliva na okolje. K soustvarjanju nizkoogljične prihodnosti je pogumno pristopilo tudi Ministrstvo za obrambo, ki odločno vstopa v nizkoogljično družbo. Izračun ogljičnega odtisa je za ministrstvo pripravila Katedra za energetska strojništvo Fakultete za strojništvo Univerze v Ljubljani, ki je svoje ugotovitve 17. novembra prikazala na predstavitvi metodologije in izračuna emisij toplogrednih plinov Ministrstva za obrambo. Z metodologijo in orodjem za izračun ogljičnega odtisa obrambnega ministrstva se je Fakulteta za strojništvo prijavila na razpis nagrad časnika Finance in Eko sklada v kategoriji okolju prijazen izdelek, postopek ali storitev. S projektom si je prislužila eno izmed nagrad, ki so jih podelili 16. novembra na dan konference Okoljsko srečanje 2023.

Ogljični odtis se nanaša na skupno količino toplogrednih plinov, predvsem ogljikovega dioksida, ki jih neposredno ali posredno oddajajo posamezniki, organizacija, dogodek ali pa izdelek v svojem življenjskem ciklu. Ta koncept je merilo vpliva človekovih dejavnosti na okolje, v smislu prispevanja k podnebnim spremembam. Dejavnosti, kot so voznja avtomobila, uporaba elektrike, proizvodnja blaga in celo hrana, ki jo zaužijemo, prispevajo k našim individualnim in skupnim ogljičnim odtisom. Zmanjševanje ogljičnih odtisov je postalo pomemben vidik obravnavanja podnebnih sprememb in spodbujanja okoljske trajnosti. Z aktivnim obravnavanjem in zmanjševanjem ogljičnih odtisov posamezniki, podjetja in organizacije prispevajo h globalnim prizadevanjem za ublažitev podnebnih sprememb ter gradnjo bolj trajnostne prihodnosti. Prepoznavanje vpliva

Nova kotlovnica na lesno biomaso v Vojašnici Boštjana Kekca na Bohinjski Beli

Ministrstvo souporablja vozila na električni pogon.

vsakodnevnih dejavnosti na okolje in sprejemanje ukrepov za zmanjšanje ogljičnih odtisov sta ključna vidika odgovornega in okoljsko ozavečenega življenja.

KAKO OGLJIK VPLIVA NA PODNEBNE SPREMEMBE?

Ogljikov dioksid zadrži toploto, ki jo oddajata sonce in zemeljsko površje, pri čemer to toploto sprosti v naše ozračje.

■ S kurjenjem fosilnih goriv in sekanjem gozdov se povečujejo koncentracije toplogrednih plinov, zlasti ogljikovega dioksida, zaradi česar se bo povprečna površinska temperatura planeta dvignila na nezno raven in povzročila smrtno nevarne vplive. Raven ogljikovega dioksida v ozračju se je od sredine 18. stoletja povečala za več kot 40 odstotkov. Ker ravni ogljikovega dioksida še naprej naraščajo, kar spodbuja nadaljnje povišanje temperature, se bodo kumulativni učinki, vključno s povečanim zakisovanjem oceanov, dvigom morske gladine, pogostejšimi in močnejšimi nevihtami, pomanjkanjem hrane in večjo ekonomsko neenakostjo, občutili po vsem svetu. Boj proti podnebnim spremembam zato zahteva celostni pristop in sodelovanje vseh sektorjev družbe. Zavestno prizadevanje za zmanjševanje emisij in prilagajanje spremembam lahko pomembno prispevata k ohranjanju okolja za prihodnje generacije.

IZRAČUN OGLJIČNEGA ODTISA JE POMEMBEN KORAK

Z izračunom ogljičnega odtisa se v organizacijah in podjetjih identificirajo aktivnosti, ki povzročajo emisije toplogrednih plinov. Ministrstvo za obrambo je s številnimi aktivnostmi na področju zelenega prehoda prepoznano tako doma kot v tujini, svojo zavezanost k temu cilju pa je dodatno podkrepilo z izračunom svojega ogljičnega odtisa. Metodologijo izračuna so za obrambno ministrstvo oblikovali na Katedri za energetsko strojništvo ljubljanske Fakultete za strojništvo pod vodstvom

izrednega profesorja dr. Mitje Morija. Metodologija pregleda deli dejavnosti na tri obsege, te pa še na ločene kategorije ter nato na posamezne dejavnosti. V nadaljevanju se je vsaka aktivnost ovrednotila s tako imenovanim emisijskim faktorjem, ki opisuje posamezen ogljični odtis. Ogljični izračun ministrstva je bil narejen za vse relevantne aktivnosti znotraj obsegov 1, 2 in 3, in sicer za obdobje od začetka leta 2018 do konca leta 2022.

OBSEGI 1, 2 IN 3

Obseg 1 predstavlja neposredne emisije toplogrednih plinov, ki so posledica aktivnosti ministrstva iz lastnih virov, torej iz virov v lasti ministrstva oziroma tistih, ki jih tako ali drugače nadzira ministrstvo. To obsega emisije zaradi zgorevanja fosilnih goriv v stacionarnih napravah za proizvodnjo elektrike, toplote ali

pare, mednje pa spadajo tudi procesne emisije, ki so posledica uporabe streliv in eksplozivov – torej emisije zaradi zgorevanja goriv v vozilih v lasti ali pod nadzorom ministrstva, ter ubežne emisije iz klimatskih naprav. Obseg 2 vključuje posredne emisije toplogrednih plinov, ki so posledica proizvodnje kupljene električne in toplotne energije oziroma pare, ki jih čez sistem daljinskega ogrevanja porabi ministrstvo za aktivnosti v svoji lasti oziroma pod svojim nadzorom. Emisije obsega 2 nastanejo v objektu, v katerem poteka proizvodnja električne energije, toplote ali pare. Obseg 3 pa vključuje druge posredne emisije toplogrednih plinov, ki so posledica aktivnosti ministrstva, vendar nastanejo iz virov, ki niso v lasti ali pod nadzorom ministrstva. Znotraj obsega 3 je struktura razvrščanja emisij razdeljena v 15 kategorij. Ob izračunu ogljičnega odtisa Ministrstva za obrambo se je upoštevalo sedem kategorij, in sicer kupljeno blago in storitve, investicijsko blago, aktivnosti, povezane z gorivi in energijo, gorvodni transport in distribucija, odpadki, nastali pri procesih, poslovne poti ter pot zaposlenih na delo in nazaj. Največji delež ogljičnega odtisa v obsegu 1 in 2 predstavlja poraba fosilnih goriv za transport, v obsegu 3, ki se ga za zdaj zaradi svoje kompleksnosti lotevajo le redki, pa investicijsko blago ter, kar je še posebej zanimivo, prevoz zaposlenih na delo in nazaj. Prav izračun ogljičnega odtisa po obsegu 3 ponuja največ priložnosti za napredek tudi v prihodnosti, kot denimo vrednotenje ogljičnega odtisa celotne dobavne verige. V številnih takih primerih gre za aktivnosti, ki so v celoti zunaj pristojnosti ministrstva.

MINISTRSTVO ZA NIZKO OGLJIČNO PRIHODNOST

Na podlagi izračuna, ki ga je pripravila Fakulteta za strojništvo, je mogoča scenarijska analiza vpeljave različnih ukrepov za znižanje ogljičnega odtisa, kar predstavlja platformo in s tem veliko dodano vrednost ter hkrati priložnost za uporabo tega orodja tudi v prihodnosti. Obrambno ministrstvo bo izvedlo več projektov, ki bodo pripomogli k zmanjševanju toplogrednih plinov. Kot enega izmed večjih projektov velja izpostaviti celovito prenovno Vojašnice Edvarda Peperka, ki poleg energetske sanacije objektov vključuje tudi postavitev 20.000 kvadratnih metrov velike sončne elektrarne. Ta bo predstavljala podlago za proizvodnjo energije, ki bo zadostila 15 odstotkom vse porabljene energije na ravni celotnega ministrstva. Če želimo globalno segrevanje omejiti na 1,5 stopinje Celzija, kar je meja, ki jo znanstveniki prepoznajo kot še varno, je doseganje ogljične nevtralnosti ključnega pomena, zato so koraki ministrstva v tej smeri pomembni za celotno družbo ter okolje.

Večino kontingentov
na misijah na Slovaškem in
v Latviji sestavljajo sokoli.

Slovenska vojska je s svojimi pripadniki prisotna v več mednarodnih operacijah in na misijah. Decembra bo v Latvijo na Natovo misijo okrepljene prednje prisotnosti (angl. enhanced Forward Presence – eFP) odpotoval že 14. kontingent, na Slovaško pa novembra v Natovo aktivnost okrepljene pozornosti (enhanced Vigilance Activities – eVA) četrti kontingent Slovenske vojske. Večino obeh predstavljajo pripadniki 10. pehotnega polka 1. brigade Slovenske vojske. Obiskali smo jih na osrednjem vadišču Slovenske vojske na Počku, na katerem je od 23. do 25. oktobra po skupnem scenariju potekalo 72-urno terensko preverjanje končnih operativnih zmogljivosti.

Večino četrte rotacije kontingenta na misiji na Slovaškem zagotavlja motorizirana četa, glavnino 14. kontingenta za Latvijo pa izvidniški vod, oba iz sestave 10. pehotnega polka. Izvidniškemu vodu na misiji okrepljene prednje prisotnosti sta dodana tudi izvidniška oddelka oboroženih sil Črne gore in Severne Makedonije. Vaja, na kateri so ocenjevalci preverjali končne operativne zmogljivosti, je tokrat potekala za oba kontingenta skupaj, obsegala pa je združeno taktično vajo z bojnim streljanjem in je trajala neprekinjeno 72 ur. To je zagotovo svojevrstna novost pri organizaciji in izvedbi preverjanj končnih operativnih zmogljivosti v Slovenski vojski. Motorizirana četa in izvidniški vod sta ob tem imela na voljo elemente bojne podpore bataljona za ognjeno podporo 1. brigade, inženirske čete s podporo gradbenega voda in bojnih pionirjev 1. brigade ter helikopterskih posadk 15. polka vojaškega letalstva, ki so manevrskemu delu omogočale ognjeno podporo iz zraka. Poveljnik 14. kontingenta na misiji okrepljene prednje prisotnosti major Aleksander Jović je pojasnil, da so cikli usposabljanja njegovega kontingenta

Preverjanje zmogljivosti je trajalo neprekinjeno 72 ur.

sovpadali z usposabljanji drugega kontingenta, zato sta s poveljnikom kontingenta Natove aktivnosti okrepljene pozornosti majorjem Mitjem T. Čapelnikom našla skupni imenovalac, kako končno vajo dvigniti na še višjo raven, s kombinacijo večrodovskega bojevanja ter vključitvijo artilerije in dela zračnih sil. »Preverjanje je bilo svojevrsten zalogaj zaradi obsega organizacijskega aparata, saj je šlo za združeno taktično vajo z bojnim streljanjem, v katero je bilo treba vključiti cilje dveh kontingentov in kolektivne naloge,« je zahtevnost vaje opisal poveljnik četrtega kontingenta na misiji okrepljene pozornosti na Slovaškem. Scenarij vaje, na kateri so ocenjevalci preverjali končne operativne zmogljivosti obeh kontingentov, je obsegal preverjanje zmogljivosti kolektivnih nalog obrambe, trajal pa je od ponedeljka zjutraj do srede zvečer. Dogajanje na Počku 25. oktobra nam je

IZ NAŠIH ENOT

SLOVENSKA KONTINGENTA

PRIPRAVLJENA ZA LATVIJO IN SLOVAŠKO

BESEDILLO Jerneja Grmadnik
FOTO Bruno Toič

Oklepna vozila, opremljena z mitraljezom M2 Browning

predstavil varnostni nadzornik višji štabni vodnik Mihael Dolinšek. Povedal je, da medtem ko so pripadniki četrtega kontingenta misije okrepljene pozornosti izvičevali poti, vzpostavljali opazovalnice in poročali o taktičnih informacijah, so drugi vzpostavili obrambne položaje. »Smo na obrambnem položaju drugega pehotnega voda. Tu so pripadniki, ki sestavljajo kontingent za misijo v Latviji. Na levi in desni strani so oklepna vozila, opremljena z mitraljezom M2 Browning, s katerih bodo pripadniki delovali po ciljnih v globini, na razdalji okoli 1500 metrov. Na položajih sta tudi dva tima srednjih mitraljezov. Scenarij predvideva, da bodo pripadniki na opazovalnici opazili nasprotnikov premik proti položajem, izvedli bodo stik, nato pa se bodo premaknili do točke, kjer bodo izvedli prehod skozi razpored lastnih sil. Ta izmik bo podpiral helikopter, ki bo izvedel tri nalete in evakuacijo ranjencev, sledilo bo delovanje minometov po globini ter streljanje z browningi in avtomatskim bombometom. Sledil bo napad s protioklepnim orožjem. Nato bo po globini delovala še skupina srednjih mitraljezov, po deaktivaciji minskoeksplozivnih sredstev pa se bo pehota premaknila v globino in delovala na tarče. Scenarij so pred izvedbo bojnega streljanja preigrali kar nekaj časa, saj je varnost na prvem mestu. »Kompleksen scenarij smo poskušali narediti čim bolj realističen. Nadaljuje se tudi v temni del dneva oziroma v nočno delovanje. Nanj so pripadniki dobro pripravljene,« je pogovor sklenil višji štabni vodnik in pojasnil, da izvedbo spremljajo ocenjevalci v rumenih odsevnih jopičih.

VEČINO KONTINGENTOV PREDSTAVLJAJO SOKOLI

Poveljnik 14. kontingenta misije okrepljene prednje prisotnosti major Aleksander Jović je povedal, da večino rotacije za Latvijo sestavlja izvidniški vod, ki so mu dodani tudi izvidniška oddelka oboroženih sil Črne gore in Severne Makedonije ter ostrostrelna skupina. Vse skupaj podpira logistični oddelek, prav tako ima kontingent svoj nacionalni podporni element.

Sam bo skupaj s še enim častnikom deloval v poveljstvu bojne skupine. »Poslanstvo obsega izvidniške naloge v okviru bojne bataljonske skupine. Kontingent bo v Latviji deloval od približno sredine decembra do sredine junija 2024. Priprave so se začele z doseganjem začetnih operativnih zmogljivosti konec junija, največ pa so se posvečali usposabljanjem na novih vozilih Perun, ki jih bodo prvič uporabili zunaj Slovenije. Prvi teden septembra sta se jim priključila tudi oddelka pripadnikov oboroženih sil Črne gore in Severne Makedonije, s katerimi so urili povezljivost in jih usposabljali na vozilih, ki jih partnerski vojski nimata v svojih vrstah. »Skupna integracijska usposabljanja smo izvajali tudi v Kočevski Reki in Gotenici, da smo poenotili vse izvidniške postopke, kajti med nacijami so manjše razlike. Tako da zdaj lahko delujemo usklajeno,« je izpostavil major. Dodal je, da so v izvidniškem vodu tudi izkušeni pripadniki, ki so bili že dva- do trikrat v Latviji, imajo pa tudi nove izvidnike s pomladne selekcije. Slovenski izvidniki, skupaj s pripadniki Črne gore in Severne Makedonije, bodo del izvidniške čete, v kateri imajo svoje zmogljivosti tudi pripadniki oboroženih sil Kanade in Španije. »To bo skupna izvidniška zmogljivost, podrejena poveljstvu, ki bo delovala skladno z usmeritvami.« Major Jović bo v vlogi poveljnika kontingenta prvič, pričakuje pa, da bodo čas na misiji kar najbolje izkoristili za usposabljanja in izvedbo poslanstva v okviru bojne skupine. Tudi poveljnik četrtega kontingenta misije okrepljene pozornosti major Mitja T. Čapelnik, ki se na Slovaško odpravlja konec novembra, bo prvič v tej vlogi. »Pričakovanja do sebe so zagotovo velika, cilj pa bo obdržati ugled, ki ga je Slovenska vojska pustila do zdaj v preteklih mednarodnih operacijah, posebej na Slovaškem, in visoko usposobljenost. Moji podrejeni uživajo najvišje zaupanje in moj cilj bo, da jim omogočim čim boljše pogoje za delovanje ter opravljanje nalog,« je izpostavil poveljnik in dodal, da te ostajajo iste: sodelovanje pri opravljanju mirnodobnih aktivnosti v okviru vaj in usposabljanj ter zagotavljanje in vzdrževanje pripravljenosti v podporo celoviti in okrepljeni odvrtačni ter obrambni državi zavezništva. Ocenil je tudi končno vajo, ki je potekala zelo uspešno: »Še vedno je mogoče kaj izboljšati, vendar je bila glede na to, da smo prvič preverjali zmogljivosti dveh kontingentov, ki sta bila 72 ur pod ostrim strelivom, z dodanimi elementi helikopterske ognjene podpore, minometov in inženirske podpore, naloga uspešno opravljena. Zadovoljen sem z delom motorizirane čete.«

NAŠA POT DO ZELENE BARETKE

Konec oktobra se je v Enoti za specialno delovanje končalo zahtevno in kompleksno osnovno usposabljanje kandidatov, na katerem so pridobivali nove veščine in znanje, potrebne za delovanje v bojnem delu enote. Na zaključni slovesnosti so kandidati iz rok poveljnika specialne enote prejeli izredno cenjene simbole: oznako usposobljenosti, oznako enote, bodalo in zeleno baretko. Zdaj že kot pripadniki Enote za specialno delovanje uspešno pridobivajo specialistično znanje iz oborožitve, inženirstva, zvez in zdravstva od starejših pripadnikov bojnih skupin. Tokrat se nismo odločili za klasičen zapis o usposabljanju kandidatov in smo raje predstavili njihovo razmišljanje na zaključni slovesnosti v vojaški bazi na Škrljju.

Življenje je pot od zibelke do groba. Ta je lahko dolga, kratka, vijugasta ali ravna, v vsakem primeru pa je edinstvena in neponovljiva. Nekaterim je ta pot že vnaprej začrtana, spet drugi imajo to srečo, da jo lahko oblikujejo s svojimi odločitvami. Na neki način nam je skupno, da želimo s svojim življenjem pustiti sled, zato iščemo različne načine, kako se dotakniti ljudi okoli nas. Priložnosti za to je nešteto. Nekateri svoje poslanstvo za služenje najdejo v službi domovine v vojski. Mnogi izmed njih si v vsaj v nekem obdobju služnja domovini želijo postati pripadniki specialnih sil. Nekaterim to željo uspe spremeni v načrt, kako ta cilj doseči, manjšemu odstotku pa uspe prestopiti prvo stopnico, to je izbor. Najmanj pa je tistih, ki uspešno končajo osnovno usposabljanje ter se pridružijo najboljšim. To je zapis peščice, ki ji je uspelo prehoditi zahtevno pot in doseči zeleni cilj.

S kopicjo opreme, mešanico čustev in predstav o tem, kaj nas čaka, smo stopili v bazo ter začeli 12-dnevno preizkušnjo. Vsak dan smo pod budnim nadzorom inštruktorjev opravljali različne naloge, vse z enakim ciljem. Preizkusiti moč telesa, volje, želje in duha ter ločiti zrnje od plev. Nekateri so med izborom ugotovili, da to ni pot zanje, drugim so to povedali inštruktorji. Na koncu je v telovadnici stala skupinica utrujenih, vendar ponosnih kandidatov, ki smo si priborili vstopnico za naslednjo preizkušnjo.

Po kratkem počitku so sledile priprave na osnovno vojaško usposabljanje, šestmesečno odisejajo, na kateri se je pravzaprav pokazalo, ali smo iz pravega testa.

Ko smo se znova zbrali pred prijavnico na Škrljju, smo bili le skupina posameznikov z enakim ciljem: premagati vse ovire na poti do zelene baretke. Hitro

BESEDILO Enota za specialno delovanje
FOTO Luka Mitrovič

smo spoznali, da so za njeno dosego nujni vsakodnevno timsko delo, zbranost, vztrajnost in popolna predanost. Ko katere koli izmed teh odlik nismo pokazali v zadostni meri, so inštruktorji poskrbeli, da smo si to zapomnili. Poleg fizičnega aspekta smo pridno skrbeli tudi za svoje sive celice. Vsrkati smo poskušali ogromno informacij, ki so nam jih predajali inštruktorji. Dnevi so bili dolgi, časa za učenje pa je bilo vedno (pre)malo, zato smo tudi ob koncu tedna veliko presedeli za knjigami, da bi na testih in praktičnih preverjanjih dosegli predpisane norme. Intenzivnost usposabljanja je kmalu zahtevala tudi prve »žrtve«. Nekateri kandidati so preprosto spoznali, da to (še) ni zanje, druge je »izdalo« zdravje. Zagotovo drži ugotovitev, da je treba imeti za uspešno končano usposabljanje tudi srečo. Glede na izkušnje pa imaš največ sreče takrat, kadar igraš ekipno, prisluhneš inštruktorjem in njihovim navodilom ter nasvetom in vložiš ves trud v nalogo, ki jo je treba opraviti.

Skoraj nemogoče je v teh nekaj vrsticah strniti vso širino preteklih šestih mesecev. Tudi mi smo brali svojih predhodnikov in si ustvarjali predstave o tem, kako naj bi bilo videti usposabljanje. Vendar se nekaterih stvari, na primer prve hoje z nočnogledom v neosvetljeni noči, vrednosti stopljene čokoladice, ki jo najdeš tretji dan terena nekje v nahrbtniku, zvoka prazne baterije na radijski postaji, ko je to najmanj potrebno, toplote ponča, s katerim te sredi noči na varovanju pokrije sokandidat, ne da opisati – treba jih je doživeti. Da bi jih lahko doživeli, pa je treba najprej sprejeti odločitev, se prijaviti in nato vztrajati ter predano timsko delati, dokler skupaj z ekipo ne dosežeš »cilja«. Čeprav danes stojimo na cilju, se zavedamo, da to ni zares cilj, pač pa le še eden v vrsti novih začetkov. Na naslednji etapi poti bomo pod mentorstvom starejših in izkušenejših pripadnikov na usposabljanjih, vajah ter tečajih pilili svoje znanje in veščine ter postali pravi risi, z drugimi besedami vrhunsko usposobljeni operaterji ter ljudje, na katere lahko enota, Slovenska vojska in domovina računajo, ko bo to najbolj potrebno.

ODPORNOST DRŽAVE IN DRUŽBE ZA SPOPRIJEMANJE Z IZZIVI DANAŠNJEGA ČASA

BESEDILO Sektor za civilno obrambo, DOZ
FOTO Goran Krošelj

Svet se v zadnjih letih spoprijema s številnimi izzivi, ki smo jih še pred kratkim razumeli kot skoraj nemogoče. Migracije, epidemija, silovite naravne nesreče, spremenjene varnostne okoliščine, kriza pri oskrbi z energenti in motnje dobavnih poti zaradi ruske vojaške agresije nad Ukrajino, povečanje kibernetičnih napadov in intenziviranje hibridnega delovanja, zvišana stopnja tveganja zaradi terorizma ob zaostrovanju razmer na Bližnjem vzhodu in še mnogi drugi dogodki so zaznamovali tudi Slovenijo. Vsi ti izzivi so povzročili vse večjo ranljivost družbe, ki se ne osredotoča več samo na preprečevanje virov ogrožanja, temveč tudi na krepitev odpornosti nanje.

ODPORNOST DRŽAVE IN DRUŽBE

Odpornost v širšem pomenu besede pomeni trdoživost, moč upreti se

nečemu, z njo pa se kot posamezniki srečujemo vse življenje. Izkušnje preteklih let so nas naučile, da je poleg odpornosti posameznikov pomembna tudi odpornost družbe in države kot celote. Odpornost družbe je odraz sposobnosti prilagajanja na nepredvidljive, lahko tudi obsežnejše in intenzivnejše, sodobne izzive oziroma tveganja. Je skupna odgovornost vseh in presega obrambni resor oziroma je v deljeni pristojnosti različnih resorjev ter tudi gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij. Predstavlja odločnost vztrajanja in sposobnost države na različnih ravneh, da se pripravi, zoperstavi, odzove in okreva po strateških šokih ter motnjah. Tako država zagotovi neprekinjenost svojega delovanja ali pa se šokom in motnjam prilagodi ter po njih čim prej vzpostavi nemoteno delovanje.

KREPITEV ODPORNOSTI NA NACIONALNI RAVNI

Vsi dejavniki in z njimi povezana tveganja, ki lahko ohromijo delovanje države in družbe, so v ospredje potisnili zavedanje o krepitevi odpornosti na različna sodobna tveganja, na kar se v Sloveniji pospešeno odzivamo oziroma prilagajamo, saj je odpornost nacionalna pristojnost in odgovornost. Subjekti na posameznih področjih znotraj države in družbe morajo vsak zase in skupaj vzdrževati ter razvijati svoji individualno in kolektivno odpornost. To pomeni, da morajo zagotavljati ukrepe za pripravljenost, zoperstavljanje, odziv in obnovo ob šokih na svojem področju. Tako prispevajo k pripravljenosti, zoperstavljanju, odzivu in obnovi države oziroma k večji odpornosti države ter družbe kot celote. Ta proces na dolgi rok vodi v krepitev odpornosti, saj smo po vsakem šoku v prihodnosti bolj pripravljeni na podobne

situacije. Aktivnosti na področju odpornosti v Sloveniji usmerja in koordinira Ministrstvo za obrambo.

Za odpornost Slovenije, tako z vojaškega kot civilnega vidika, se izvajajo številni ukrepi, ki so opredeljeni v akcijskem načrtu za krepitev odpornosti Republike Slovenije. Dodatni ukrepi po posameznih področjih v pristojnosti posameznih ministrstev, vladnih služb in drugih subjektov na državni ter lokalni ravni pa bodo opredeljeni v naslednjih fazah razvoja koncepta odpornosti na nacionalni ravni, po opredelitvi področij in ciljev odpornosti v Republiki Sloveniji. Načrtovani ukrepi bodo usmerjeni v spremljanje, zbiranje, identifikacijo in ocenjevanje podatkov ter informacij o tveganjih za odpornost, krepitev odpornosti vojaških zmogljivosti in sil, zagotovitev neprekinjenega delovanja oblasti in ključnih storitev, delovanje gospodarstva, zaščito kritične infrastrukture in odpornost njenih upravljavcev, upravljanje posledic podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, zoperstavljanje hibridnim grožnjam in manipuliranju z informacijami ter v kibernetično varnost. Načrtovani pristop h krepitevi odpornosti bo vključeval vse dele družbe, od posameznika in lokalnih skupnosti do državnih organov in podsistemov nacionalne varnosti. Za krepitev odpornosti Republike Slovenije je leta 2024 načrtovana tudi nacionalna vaja, ki bo vključevala največ deležnikov na vseh ravneh do zdaj.

SLOVENIJA SE PRI KREPITVI ODPORNOSTI OPIRA NA NATO IN EU

Prizadevanja za krepitev odpornosti na nacionalni ravni se dopolnjujejo z okrepljeno odvrtačalno držo Nata in aktivnostmi Evropske unije, zato se pri krepitevi odpornosti Slovenija opira tudi na ukrepe, mehanizme, instrumente in priporočila zaveznikstva oziroma Unije. Eden izmed takih

Slovenija se pri krepitevi odpornosti opira tudi na zaveznike, ki so pomagali ob avgustovski vodni ujmi.

instrumentov je tudi Natov odbor za odpornost, v okviru katerega je 7. novembra potekalo drugo srečanje visokih predstavnikov zaveznikstva, ki se ga je udeležil državni sekretar na Ministrstvu za obrambo dr. Damir Črnčec. Srečanje je sledilo julijskemu vrhu Nata v Vilni, na katerem so voditelji zaveznic potrdili kolektivne cilje odpornosti. Tokratno srečanje je vodil generalni sekretar zaveznikstva Jens Stoltenberg, ki je poudaril pomen kolektivne odpornosti za spoprijemanje z različnimi grožnjami ter ob tem pozval k oblikovanju nacionalnih ciljev odpornosti in načrtov za njihovo uresničitev skozi Natovih sedem osnovnih zahtev glede civilne pripravljenosti. V svojem nagovoru se je državni sekretar slovenskega obrambnega ministrstva zaveznicam zahvalil za pomoč, ki so jo ponudile in omogočile med katastrofalnimi poplavami avgusta 2023, ter izrazil nadaljnjo podporo Ukrajini in solidarnost z ukrajinskim narodom. Predstavil je ključne aktivnosti, ki jih Slovenija že izvaja za krepitev odpornosti, med katerimi je izpostavil oblikovanje nacionalnih ciljev odpornosti na različnih področjih in ravneh, tako da bodo prispevali tudi k doseganju ciljev odpornosti celotnega zaveznikstva.

Intenzivne aktivnosti Ministrstva za obrambo, ki prispevajo k večji odpornosti z vidika zagotavljanja vojaške in civilne obrambe, pa niso zadostne, saj je predvsem v okviru zagotavljanja odpornosti na civilnem področju nujno sodelovanje različnih deležnikov, vključno s tistimi, ki niso del nacionalnega varnostno-obrambnega sistema. Na področju odpornosti namreč velja načelo, da je veriga tako močna kot njen najšibkejši člen, zato je pomembno, da se celotna družba, tako posamezniki, izobraževalne in raziskovalne ustanove, državni organi, nevladne organizacije kot tudi zasebni subjekti, zavedajo pomena odpornosti in svoje vloge pri njeni krepitevi.

NATOV AWACS PRISTAL V SLOVENIJI

BESEDILO Borut Podgoršek
FOTO Bruno Toič

O b koncu Natove četrletne načrtovalne konference, ki je potekala v Cerkljah ob Krki, je 15. novembra na tamkajšnjem letališču pristalo štirimotorno letalo Boeing E-3A AWACS, ki ga Nato uporablja za zgodnje odkrivanje, opozarjanje in nadzor iz zraka. Posadko letala je na letališču sprejel poveljnik 15. polka vojaškega letalstva polkovnik Janez Gaube, ki je povedal, da pristanek tega letala na cerkljanskem letališču potrjuje, da sta Slovenska vojska in slovensko vojaško letalstvo pri svojem razvoju na pravi poti. Dodal je, da je osebje letalske baze pripravljeno in usposobljeno za prihod takih letal, saj imajo tudi vso potrebno opremo in mehanizacijo.

Poveljnik enote polkovnik Maurizio Maggio je natančneje predstavil NATOvo operativno enoto AWACS, ki je nastanjena v nemškem Geilenkirchenu. V njej je zaposlenih 1300 pripadnikov iz 17 držav članic Nata. V svoji floti imajo 14 letal Boeing 707 oziroma E-3A AWACS (angl. airborne warning and control system), ki so stara v povprečju 41 let. Poveljnik je pri tem dodal: »Naša naloga je opazovanje neba in morja ter opozarjanje na nevarnosti,

ne le na vzhodni meji zavezništva, temveč nad ozemljih vseh zaveznic, vključno s Slovenijo. Poleg naše osnovne baze imamo še štiri tako imenovane prednje operativne baze, in sicer v Konyi v Turčiji, Trapaniju v Italiji, Aktionu v Grčiji in Ørlandu na Norveškem. Seveda pa lahko delujemo tudi z drugih letališč, ki so nas sposobna oskrbovati in izpolnjujejo zahtevane Natove standarde. Letališče v Cerkljah je eno izmed njih.«

ZMOGLJIVOSTI LETALA

Največja vrednost letal AWACS je v velikem dosegu radarja, izjemno hitri obdelavi informacij in njihovi predstavitvi odločevalcem. Podatki so odločevalcem na voljo tako rekoč v živo. AWACS zazna

Posadko je na cerkljanskem letališču sprejel poveljnik 15. polka polkovnik Janez Gaube.

Sodobna oprema v notranjosti letala omogoča hitro obdelavo informacij.

vse, od lokacije do gibanja lastnih in nasprotnikovih letal, ladij in drugih pomembnih ciljev, hkrati pa lahko s podatki oskrbuje vse svoje sile. Letalo E-3A je opremljeno z radarjem, ki lahko zazna letalnike do 400 kilometrov in pokriva območje velikosti 312.000 km². Tri letala AWACS lahko tako pokrijejo območje celotne Srednje Evrope. Radarska kupola ima premer 9,1 metra in se obrne desetkrat na minuto. Letalo ima kar 22 različnih radijskih in satelitskih komunikacijskih povezav ter podatkovne povezave Link 16 in Link 11 ter tekstovno povezavo JCHAT. Izmed senzorjev ima aktivni in pasivni radar, IFF, sistem za zaznavanje plovil na morju in zaščito pred laserji. Na letalu je najmanj 15 in največ 33 članov posadke, kar je odvisno od naloge in dolžine trajanja leta. Prav dolžina trajanja leta pa je skoraj neomejena, saj ima letalo možnost prečrpavanja goriva v zraku, in tako je skoraj edina časovna omejitev dolžine poleta človeški faktor. Sopilota na letalu major Steven je povedal, da je let do Slovenije trajal pet ur. Namenjen je bil usposabljanju in preverjanju delovanja sistemov. »Pravzaprav sem bil na letu ocenjevan tudi sam. Izvedli smo več pristankov. Gre za klasično usposabljanje, ki ga mora vsak pilot opraviti enkrat na leto. Nad Nemčijo smo izvedli tudi prečrpavanje goriva v zraku. Gre za eno najtežjih nalog. Prostora za napake namreč ni,« je še dodal. Letalo AWACS je dolgo 46,68 metra, razpon njegovih kril je 44,45 metra, v višino pa meri 12,70 metra. Potovalna višina je 9150 metrov, potovalna hitrost 800 km/h in največja vzletna masa 147 ton.

NATO BO POSODOBIL FLOTO LETAL ZA NADZOR IZ ZRAKA

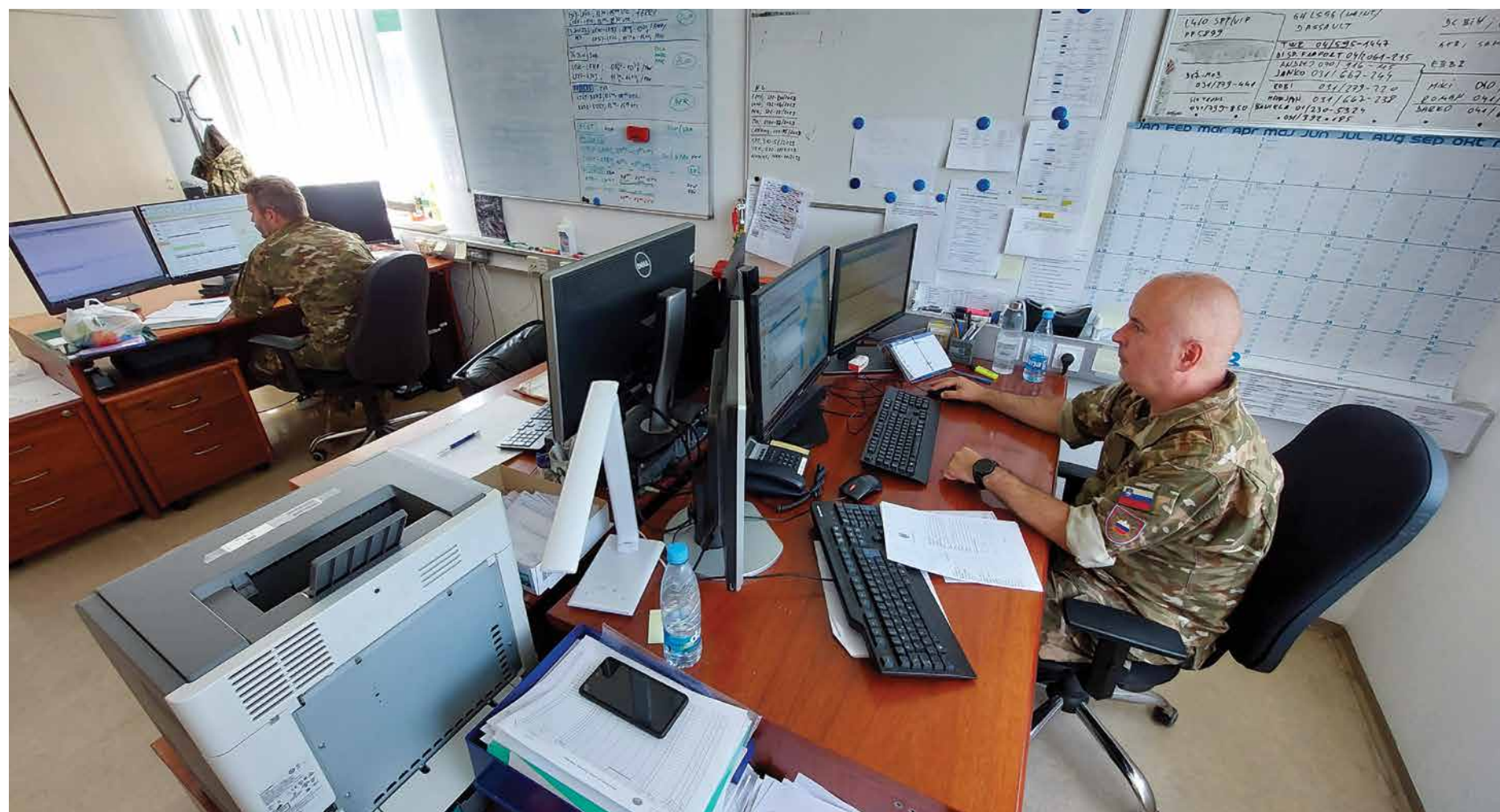
Prav na dan obiska enote AWACS v Sloveniji so iz Nata sporočili, da so se odločili za posodobitev flote letal za nadzor iz zraka s šestimi novimi letali Boeing 737, ki nosijo oznako E-7A Wedgetail. Gre za enega največjih Natovih naročil, saj je enota, ki bo dobila nova letala, pravzaprav v lasti Nata. V Natovi vojaški zgodovini pa ji pripada edinstveno mesto, saj je prva večnacionalna letalska enota, ki jo je ustanovilo zavezništvo. Prvo novo letalo E-7A pričakujejo leta 2031. Do leta 2035 pa naj bi vsa sedanja letala E-3A umaknili iz uporabe.

NAČRTOVALCI LETALSKIH OPERACIJ NEPOGREŠLJIVI DEL LETALSTVA

BESEDILO IN FOTO Borut Podgoršek

Načrtovalci letalskih operacij so del letalske posadke na zemlji, ki načrtuje, pripravi, organizira in koordinira letalsko nalogo ter o njej poroča. Urejanje dokumentacije, da piloti lahko opravijo načrtovan let, lahko traja od dveh ur pa do treh tednov. Včasih se zgodi, da potniki že sedijo v letalu, medtem ko načrtovalci letalskih operacij čakajo še na zadnja dovoljenja za let. O odgovornem delu smo govorili z načrtovalcema in piloti, ki so predstavili svoje poglede na delo sodelavcev.

V dispečerskem centru letalskega transportnega oddelka 152. letalske eskadrilje so zaposleni trije načrtovalci letalskih operacij. Višja vojaška uslužbenca Jože Kelenc in Domen Zupančič sta povedala, da v oddelku skrbijo za načrtovanje letalskih operacij za letala Dassault 2000 EX Falcon, Let L410 Turbolet, Pilatus PC-6 Turboporter in, če je treba, tudi za druge letalnike Slovenske vojske, ki letijo v tujino. Konec leta bodo dobili še najnovejšo vojaško transportno letalo Leonardo C-27J Spartan. Njihovo delo je odgovorno in stresno, njihov delovnik pa traja 24 ur na dan. Na mesec opravijo tudi enajst dni dežurstev. Letalske naloge obsegajo prevoze za predstavnike države, tako imenovane VIP-prevoze, ter prevoze Slovenske vojske in Slovenija-transplanta. Višji vojaški uslužbenec X. razreda Jože Kelenc je povedal, da vsaka naloga zahteva pravočasno, strokovno

in obsežno načrtovanje. To obsega pripravo operativnega načrta leta, analizo omejitev za namembna letališča ter obvestil letalcem Notam, rezerviranje slotov, način oskrbe letala in posadke na namembnih letališčih, najavo leta v sistemu Eurocontrola ter analizo meteoroloških razmer. Poleg tega izračunajo maksimalne obremenitve za določen tip letala in potrebno količino goriva ter pridobijo vsa diplomatska dovoljenja, ki so nujna za letenje na določeno destinacijo. Višji vojaški uslužbenec IX. razreda Domen Zupančič je ob tem izpostavil letenje na destinacije zunaj Evropske unije, ki zahtevajo veliko časa, potrpljenja, iznajdljivosti in energije, saj morajo diplomatsko dovoljenje pridobiti od Ministrstva za zunanje in evropske zadeve, veleposlaništev, tujih ministrstev za zunanje zadeve in vojsk držav, v katere letijo. Kelenc in Zupančič sta izpostavila lete v Bamako, Taškent, Doho in Dubaj, za katere so se pripravile na let začele že tri tedne pred načrtovanim vzletom letala. Načrtovalci letalskih operacij si pri svojem delu pomagajo z različnimi aplikacijami, ki jim olajšajo in pohitrijo delo. »Ker so naša letala vpisana v vojaški register, moramo za prelet in pristanek v nekaterih državah pridobiti tudi vojaška dovoljenja. Pomembno je tudi, za kakšen namen letimo. Vsi leti, ki imajo oznako MEDEVAC, torej medicinski leti, imajo prednost, kar nam skrajša čas letenja. Po drugi strani pa moramo označiti tudi lete, na katerih prevažamo orožje oziroma oborožene vojake ali pa če opravljamo snemanje iz zraka. Pridobivanje dovoljenj za take lete lahko traja več tednov,« je pojasnil Kelenc.

SKRBIJO ZA ALTERNACIJE TER VARNOST POTNIKOV IN POSADKE

Pri načrtovanju leta je pomembna tudi alternacija, se pravi, kam bo letalo preusmerjeno, če pilot zaradi kakršnega koli vzroka ne bo mogel pristati na namembnem letališču. Kelenc je povedal, da imajo največ težav pri nočnih letih, ker je veliko letališč ponoči zaprtih. Tako so za Ljubljano alternacije Dunaj, Benetke ali Zagreb, izjemoma tudi Trst. Letališče v Mariboru kot alternacijo izberejo redko, saj letališče pod Pohorjem obratuje le podnevi. Poleg tega se spoprijemajo z omejitvami v zračnem prostoru, s slabim vremenom, prepovedmi letenja čez nevarna območja in s tehničnimi omejitvami, ki jih imajo letala, na primer z višino letenja. Izvedba načrta letenja tako včasih zahteva veliko domišljije in vztrajnosti. Poleg omenjenih logističnih zahtev načrtovalci letalskih operacij poskrbijo tudi za varnost potnikov, posadke in letala. Kelenc je povedal, da piloti zaradi varnostnih vzrokov včasih po tem, ko odložijo potnike, odletijo na drugo letališče ali celo v drugo državo. Letalo in posadko na letu v Bamako v Maliju so tako na prenočitev preusmerili v Dakar v Senegal. Za zagotavljanje varnosti si poleg obveščevalnih informacij pomagajo tudi z aplikacijo, s katero pridobijo oceno varnosti oziroma tveganja za nekatere destinacije. »Ob varnostnem zadržku leta ne opravimo oziroma ga opravimo ponoči in odložimo potnike ali tovor ter odletimo. Končno odločitev o izvedbi leta pa vedno sprejmejo piloti,« je sklenil Zupančič. Ob okvarah, ki se pojavijo na letalu v tujini, načrtovalci letalskih operacij organizirajo popravilo letala, ki ga izvede pooblaščen servis, in poskrbijo za nastanitev

posadke. Let letala lahko spremljajo, imajo pa tudi možnost neposrednega komuniciranja s posadko. Tako lahko vse morebitne težave rešujejo sproti.

MED SODELAVCI JE POMEMBNO ZAUPANJE

Poveljnik letalskega oddelka major Roman Podlesnik je poudaril, da je izvedba leta brez načrtovalcev letalskih operacij skoraj nemogoča, in dodal: »Fantje imajo pred izvedbo leta veliko organizacijskega dela. Pridobiti morajo vsa dovoljenja, kar je mučno delo. Vsak let zahteva ogromno priprav. Oni opravijo tretjino vsega dela. Drugo tretjino opravijo letalski tehniki, zadnjo pa mi, piloti. Le s skupnimi močmi lahko uspešno opravimo nalogo.« Zaupanje med sodelavci je izpostavil tudi sogovornik Kelenc: »S piloti si popolnoma zaupamo. Naj se zgodi kar koli, vedo, da nas lahko pokličejo in da jim bomo pomagali. Imeli smo že veliko primerov, ki smo jih rešili skupaj in tako vzpostavili veliko zaupanje med nami. To nas navdaja z upanjem, da dobro delamo, in to je tudi veliko zadoščenje.« Tudi major Janko Kene, kapitan na letalu Falcon, je izpostavil, da so letalski dispečerji nepogrešljiv člen pri obvladovanju tveganj, povezanih z izvedbo letalskih nalog. »So del posadke, ki načrtuje in bdi nad izvedbo leta od vzleta do pristanka. Kadar vidimo letalo v zraku, je to tudi rezultat dela dispečerske ekipe. V začetni fazi načrtovanja leta so oni tisti, ki razpolagajo z največ informacijami glede zahtev naročnikov in operativnih okoliščin leta, zato tesno sodelujejo s posadko letala med pripravo na let in pri sprejemanju odločitev. V tem obdobju imajo tudi veliko dela z usklajevanjem in obveščanjem vseh deležnikov, kar zahteva občutek za strateško razmišljanje ter sposobnost predvidevanja. Delo letalskega dispečerja je pogosto zelo stresno zaradi nenehnih sprememb, ki so del okolja, v katerem se operacije izvajajo,« je še pojasnil major Kene. Poveljnik 15. polka vojaškega letalstva polkovnik Janez Gaube je ob tem povedal, da je delo pripadnikov zahtevno in odgovorno, saj se od njih pričakuje pravočasnost in natančnost, ki vplivata tudi na varno izvedbo naloge. Ob prihodnji reorganizaciji 15. polka vojaškega letalstva se zaradi posebnosti njihovega dela načrtuje ustreznejša umestitev njihovih delovnih mest.

NOVI GEOGRAFSKI ATLAS NARAVNIH NESREČ DOSTOPEN NA SPLETU

O srednja tema 6. trienalnega znanstvenega posveta Dan Bojana Ušeničnika, ki je potekal 9. novembra na Igu, so bile kompleksne nesreče v spreminjajočem se svetu. Na dogodku v organizaciji Geografskega inštituta Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje so bile poudarjene izkušnje iz avgustovskih poplav. Po predavanjih in razpravah različnih strokovnjakov je ekipa Geografskega inštituta Antona Melika predstavila tudi novi Geografski atlas naravnih nesreč v Sloveniji, ki je prebivalcem dostopen kot spletna aplikacija.

Generalni direktor Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje Leon Behin je v uvodnem nagovoru opozoril, da kompleksnost naravnih nesreč narašča in da se dogaja čedalje več verižnih dogodkov, ki povzročijo tudi kompleksne krize. Izpostavil je pomen povezanosti in sodelovanja med različnimi znanstvenoraziskovalnimi ustanovami ter stroko, ki daje sistemu odzivanja na krizne dogodke navodila o tem, kako se preoblikovati in doseči čim večjo odpornost družbe ter okolja. Pri tem je omenil pomen preventive, načrtovanja, pripravljenosti in ustreznega odziva. Poudaril je, da se prvič v zgodovini pripravljajo zakon o obnovi, ki opredeljuje večletno sanacijo po naravni nesreči. Dr. Blaž Komac, vodja Oddelka za naravne nesreče na Geografskem inštitutu Antona Melika, je orisal zgodovino znanstvenih posvetov, poimenovanih po nekdanjem nestorju preventivnega delovanja na področju naravnih nesreč, dolgoletnem direktorju Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje ter uredniku Ujme Bojanu Ušeničniku. Povedal je, da namen dogodka obsega analizo naravnih nesreč, predstavitev najnovejših spoznanj, raziskovalnih metod in novih načinov upravljanja na kompleksnem ter multidisciplinarnem področju in izmenjavo izkušenj med različnimi akterji. Na vsakem posvetu je izpostavljena ena tema, letos so bile to avgustovske poplave. Predavanja različnih gostov in okroglo mizo na temo poplav avgusta 2023 je odprl dr. Matija Zorn z Geografskega inštituta Antona Melika. Poudaril je, da so želeli zbrati strokovnjake z različnih področij, ki bi osvetlili problematiko poplav s svojega zornega kota, zato so prepletli znanost in prakso. Navedel je tudi nedavne številke Evropske okoljske agencije o škodi zaradi naravnih nesreč v 32 evropskih državah med letoma 1980–2022, ki je znašala 650 milijard

BESEDILO Jerneja Grmadnik
FOTO Goran Krošelj

evrov oziroma 15,5 milijarde evrov na leto. Evropa je v tem obdobju zabeležila tudi 220.000 žrtev naravnih nesreč. Slovenija se uvršča v sredino – s sedmimi milijardami evrov škode in 300 žrtvami. Pri tem je dr. Zorn opozoril, da je ob upoštevanju škode v evrih na prebivalce Slovenija daleč prva po obsegu škode zaradi naravnih nesreč. V nadaljevanju so gostje z različnih področij – gradbeništva, prostorskega planiranja, geologije, hidrologije, izobraževanja, daljinskega zaznavanja pri opazovanju naravnih nesreč, zavarovalništva, kulturne dediščine in civilne zaščite – predstavili svoja spoznanja ter analize o letošnjih poplavah. Strokovnjaki so se med drugim strinjali, da je treba krepiti ozaveščenost in izobraževanje o poplavni ogroženosti, prilagoditi bo treba načine gradnje in upravljanja vodotokov, ki bi jih bilo smiselno urediti regionalno, ter omejiti gradnje na poplavnih območjih ali območjih, ki jih ogrožajo plazovi, prav tako bi bilo treba posodobiti in pridobiti ustrezne ocene ogroženosti območij.

V nadaljevanju so sodelavci Oddelka za naravne nesreče Geografskega inštituta Antona Melika predstavili Geografski atlas naravnih nesreč v Sloveniji, dostopen na spletnem naslovu <https://ganns.zrc-sazu.si>. Njegov namen je po besedah dr. Blaža Komaca ozaveščanje prebivalcev o naravnih nevarnostih in tudi nesrečah, ki so se zgodile v preteklosti. Dostopen je vsem in posameznikom omogoča prijavo novih dogodkov. Raziskovalci so analizirali poročila o naravnih nesrečah v Sloveniji od prvih virov iz 14. stoletja, največ pa od 19. stoletja do danes, ter dodali analizo časopisov in spletnih virov. Tako so ustvarili obsežno podatkovno bazo v digitalni obliki, ki je prikazana v spletnem geografskem informacijskem sistemu (GIS). Atlas vsebuje lavinski atlas, poligone snežnih plazov in modele proženja ter plaznic, zemljevide poplavne nevarnosti, zemljskih plazov, potresov, požarov in škode zaradi naravnih nesreč. Izid so ustvarjalci posvetili akademiku dr. Ivanu Gamsu, ob stoti obletnici njegovega rojstva, kar nakazuje tudi akronim in logotip aplikacije.

ZAPOSLOVANJE MLADIH ŠPORTNIKOV PO NOvem KONCEPTU

BESEDILO Jerneja Grmadnik
FOTO Bruno Toič

V Športni enoti Slovenske vojske so letos pod novimi pogoji omogočili zaposlitev desetim športnicam in športnikom, starim od 18 do 24 let. Pet novih in pet obstoječih mest so v sporazumu z Olimpijskim komitejem Slovenije namenili že kategoriziranim športnikom, ki ustrezajo starostnim pogojem, morajo pa opraviti tudi prvo pettedensko fazo temeljnega vojaškega strokovnega usposabljanja. Tako Slovenska vojska podpira perspektivne mlade športnike, hkrati pa računa tudi na katerega izmed novih kandidatov za vojaško kariero.

Poveljnik Športne enote Slovenske vojske podpolkovnik Jure Velepec je pojasnil, da novo zaposlovanje poteka na podlagi sporazuma z Olimpijskim komitejem Slovenije, ki ga je podpisal še prejšnji minister, po novem konceptu pa so začeli zaposlovati leta 2023. Na voljo je bilo deset novih mest, ki so jih po dogovoru z Olimpijskim komitejem Slovenije ponudili že kategoriziranim športnikom, starim od 18 do 24 let, ki bi po redni poti na zaposlitev v vojski čakali še kar nekaj časa. Pogoj za zaposlitve je opravljena prva faza vstopnega vojaškega usposabljanja. »Večina vojsk drugih držav, ki v svojih vrstah zaposluje vrhunške športnike, ima zahtevnejše vstopne pogoje, pogosto štiri- do šesttedenska usposabljanja. Prav je, da gremo tudi mi v to smer in da športniki pridobijo neko osnovno vojaško znanje, saj tridnevna usposabljanja, ki jih imajo zdaj, morda niso dovolj. Temu sta manj naklonjena Olimpijski komite Slovenije in Športna zveza Slovenije, saj imajo športniki pet tednov omejeno treniranje, najbrž pa bo v prihodnosti treba narediti nekakšen kompromis,« je svoje razmišljanje izpostavil podpolkovnik Jure Velepec.

Prednost novega koncepta je po njegovem mnenju tudi že izpolnjen eden izmed pogojev za tiste, ki bi se po športni karieri odločili za vojaško, saj bi morali opraviti le še drugo in tretjo fazo temeljnega vojaškega strokovnega usposabljanja. Podpolkovnik Velepec je ob tem dodal, da imajo v nekaterih

oboroženih silah sistem prilagojen tako, da športnikom že med športno kariero omogočajo, da opravijo določene vojaške tečaje in usposabljanja, kar jim olajša menjavo kariere, saj jim po koncu športne poti ni treba začeti popolnoma od začetka. Izmed desetih kandidatov, ki so jih zaposlili po novem konceptu, se je le ena atletinja odločila, da odstopi od pogodbe, saj je ugotovila, da bi vojaško usposabljanje vplivalo na njene priprave na olimpijske igre. »Pogodbe športniki podpišejo za eno leto. Te se jim avtomatsko podaljšajo še za eno, ko opravijo vstopno usposabljanje, nato pa so podvrženi izpolnjevanju pogojev, kakršne imajo tudi drugi športniki in zadevajo predvsem tekmovalne dosežke,« je še razložil podpolkovnik.

Pettedensko usposabljanje so uspešno opravili že štirje novi športniki v Športni enoti, trije so se začeli usposabljati novembra, še dva pa se bosta usposabljanja udeležila februarja prihodnje leto. Izzivi za športnike so ustrezni termini in omejeno treniranje med usposabljanjem. »Jesenski termini usposabljanja so primerni za športnike, ki se ukvarjajo s poletnimi disciplinami, težje pa ustrezen termin dobijo zimski športniki. Tisti, ki so že izpolnili ta pogoj, so povedali, da je usposabljanje zahtevno in naporno, vendar večjih težav niso imeli. »Športniki so dobro fizično pripravljene, boljše kot navadni kandidati, kar je prednost, prav tako ni imel nihče težav s poškodbami. V tem času so imeli sicer manj možnosti za ukvarjanje s svojimi športnimi disciplinami, vendar so jim v Veščinskem centru v Vipavi omogočili, da so imeli v nasprotju z drugimi kandidati proste sobote in nedelje, tako da so lahko takrat nadoknadili zamujene treninge,« je še povedal sogovornik. Po novem konceptu so pripadniki Športne enote postali judoistka Zarja Tavčar, tekačica na smučeh Anja Mandeljč, smukač Nejc Naračnik, biatlonka Živa Klemenčič, judoist Enej Marinič, biatlonec Alex Cisar, lokostrelki Teja Slana in Urška Čavič ter tekač na smučeh Vili Črv. V Športni enoti, v kateri imajo trenutno 69 mest za športnike in šest za trenerje, sicer poteka tudi zaposlovanje po starem konceptu, med drugim sta se v Športni enoti Slovenske vojske zaposlila oziroma sta še v zaposlitvenem postopku tudi olimpijca, skakalca na smučeh, Timi Zajc in Lovro Kos.

ŽANJE USPEHE V ULTRAMARATONSKEM KOLESARSTVU

BESEDILO Petra Apšner
FOTO Dejan Sovič

David Rihtarič je znano ime v svetu športa. Rihtarič, ki je pripadnik Slovenske vojske že 22 let in je med prijatelji znan kot Riki, polni četo slovenske vojaške policije ter se redno udeležuje športnih tekmovanj Slovenske vojske. Štajerski ultramaratonski kolesar iz Zgornje Kungote dosega zavirljive rezultate v ultramaratonem kolesarstvu, njegovi cilji pa so tudi v prihodnosti postavljeni visoko in optimistično.

Štabni vodnik iz čete vojaške policije, ki deluje v sestavi Rodovskega bataljona 72. brigade, se je za poklic vojaka odločil tudi zaradi velike vključenosti športa v delovni vsakdan. Pred ultramaratonem kolesarstvom je do leta 2008 kar 18 let treniral atletiko, zato je cenil čas, ki ga lahko med službo nameni rekreaciji. Nekoč član slovenske atletske in orientacijske reprezentance je pred leti spoznal zdaj že pokojnega Jureta Robiča, ki ga je

navdušil nad ultramaratonem kolesarjenjem. Nekajkrat je bil član spremljevalne ekipe Robiča, od katerega je kupil prvo »pravo« kolo in zatem začel trenirati ultramaratonem kolesarjenje. Cilj, da od januarja do maja 2009 trenira, se maja udeleži dirke okoli Slovenije, katere razdalja znaša 1200 kilometrov, in se potem vrne k treningom atletike, se ni izpolnil. Rihtarič je na svoji prvi tekmi ultramaratonem kolesarstva dosegel dober rezultat, zato je s treningi vztrajal. Priznal je, da ga je takrat kolesarjenje zasvojilo. Istega leta je slavil na dirki po Avstriji, dolgi 2200 kilometrov. Slovenski ultramaratonem kolesar, z licenco Kolesarske zveze Slovenije, ki mu omogoča vožnjo na dirkah za pokal Slovenije, je tako že ničkolikokrat dokazal, da je v ekstremnem kolesarstvu odličen. 43-letni Kungočan je ponosen na svoje rezultate, največ pa mu pomenita letošnja osvojitve naslova evropskega prvaka in uvrstitev na svetovnem prvenstvu v ultramaratonem kolesarjenju na Poljskem, kjer je po prevoženih 3600 kilometrih dosegel odlično četrto mesto. Dirka po Poljski je njegova najdaljša dirka, na kolesu je preživel kar osem dni in dvajset minut. Spremljevalno ekipo, ki je pri doseganju odličnih rezultatov nepogrešljiva, so na dirki sestavljali pripadniki Slovenske vojske, ki so mu

stali ob strani podnevi in ponoči. Ultramaratonem kolesarji kolesarijo, kolikor je to v njihovi moči, z minimalnim počitkom. Rihtarič je v osmih dneh in 20 minutah spanju namenil minimalni del, skupno 15 ur. »Kolesarimo ves čas – manj spiš, hitrejši si,« je pojasnil.

SLOVENSKA VOJSKA GA PODPIRA

Slovenska vojska svojemu pripadniku trdno stoji ob strani, pomagala mu je že štirikrat. Z ekipo, spremljevalnimi vozili, gorivom in drugimi pripomočki, ki jih potrebuje za nemoten potek dirke, so perspektivnemu ultramaratonem kolesarju v veliko oporo. »Za pomoč in udejstvovanje sem jim izredno hvaležen. Celoten strošek dirk je namreč za kolesarja, kot posameznika, izredno obremenilen,« nam je zaupal Rihtarič. Kolesar upa tudi na nadaljnjo podporo Slovenske vojske. Pripadniki, ki ga na dirkah spremljajo, so ne le odlični kuharji, mešalci energijskih napitkov, fotografji, navigatorji in serviserji, temveč tudi izjemni motivatorji, ki jih je potreboval v najtežjih časih. Če je ultramaratonem kolesarjenje za marsikoga nepredstavljivo, je za Rihtariča del življenja, ki ga navdaja s srečo in optimizmom. Jasno zastavljeni cilji kažejo, da je pred njim še kar nekaj naslovov, ki jih bo poskušal

Na ultramaratonem dirkah je dobra spremljevalna ekipa pomembna.

osvojiti. Kot veliko željo izpostavlja dirko po Ameriki, ki pa je velik finančen in logističen zalogaj, zato jo načrtuje za leto 2025. Je pa izvedljiva udeležba na svetovnem prvenstvu v ultramaratonem kolesarjenju, ki bo leta 2024 ponovno potekalo na Poljskem, hkrati pa bi želel v prihodnjem letu braniti tudi naslov evropskega prvaka.

EKSTREMIZEM KOT GROŽNJA ZDRAVJU

Kljub nevarnosti in veliki izpostavljenosti tveganju priljubljenost ekstremnih športov narašča. Rihtarič ima tako že od zadnje tekme težave z rokami, predvsem s prsti, ki so bili zaradi oprijema krmila nekaj časa omrtvičeni. Sicer vidi težavo predvsem v regeneraciji, ki je z leti počasnejša. Zavedati se je namreč treba, da jim v prvi vrsti preta velika nevarnost v prometu. Na dirkah sodelujejo več dni, spanca ni dovolj, zato se lahko zgodijo tragične nesreče, saj lahko kolesarji zaradi utrujenosti na kolesu tudi zaspijo. Pri tem ima pomembno vlogo spremljevalna ekipa, ki spremlja psihično in fizično stanje kolesarja ter ob morebitnih odstopanjih tudi ukrepa. Letos se je naš predstavnik že poškodoval. »Pet tednov pred dirko na Danskem sem si na treningu zlomil ključnico in bil operiran. Rehabilitacija je bila hitra, osmi dan po operaciji sem bil že na kolesu in pripravljen na nove izzive,« je povedal Rihtarič.

POZIMI NA KANARSKO OTOKE

Svoj prosti čas kolesar Rihtarič rad preživlja s svojo družino, ženo in hčerjo, ki obiskuje sedmi razred osnovne šole. Čas, ki ga namenja treningom, spretno vključuje tudi v čas, preživet s svojimi najdražjimi, ki ga na njegovi športni poti podpirajo. Priprave, ki so obvezen del vsakega profesionalnega športa, kolesar pozimi opravi na Kanarskih otokih, kjer se mu za 14 dni pridruži tudi družina. Treningi sicer trajajo od dveh pa vse do osem ali dvanajst ur. Opraviti jih poskuša v dopoldanskem času, da lahko popoldne preživi skupaj z najbližjimi. Ti bodo kaj kmalu stiskali pesti, saj se v kratkem odpravlja na državno prvenstvo v kronometru, takoj zatem pa bo kolesaril še za reprezentanco Slovenske vojske v Portorožu. Kolesar Rihtarič se sicer poleg vseh kolesarskih dosežkov na dirkah po vsej Evropi lahko pohvali z nekajkratnimi osvojitvami naziva športnika Slovenske vojske, nazadnje leta 2021.

»Čas, ki ga namenjam treningom, spretno vključujem tudi v čas, preživet s svojimi najdražjimi.«

ORKESTER SLOVENSKE VOJSKE NAVDUŠIL OBISKOVALCE CANKARJEVEGA DOMA

Orkester Slovenske vojske se je 27. oktobra na velikem odru Gallusove dvorane Cankarjevega doma predstavil z avtorsko oziroma prirejeno glasbo nizozemskega dirigenta in skladatelja Johana de Meija. Šlo je za ponovno gostovanje tega uglednega specialista za pihalne orkestre, tokrat kot skladatelja in dirigenta, pravzaprav za njegov avtorski večer.

Že začetek koncerta je bil fantastičen, saj so se vojaškemu orkestru na odru pridružili še dva trobilna kvarteta (po dve trobenti in dve pozavni na levem in desnem drugem balkonu) ter organist in na vrsti so bili *Odmevi v Stolnici sv. Marka* z značilnimi večzborji. Skladatelj je na oder med zasedbo (velikega ali kar koncertnega) pihalnega orkestra dodal še po dva para violončel in kontrabasov. Ta godalno povečana zasedba je potem ves čas ostala v *soigri*. V skladbi *Elegija & scherzo*, posvečeni letošnji 150. obletnici rojstva Sergeja Rahmaninova, pa je kot solist nastopil japonski violončelist Yuki Ito. Tehnično in muzikalno se je odlično znašel med spremljevalci in dirigentom. Na odru je ostal do konca

BESEDILO dr. Franc Križnar
FOTO Urban Knez

prvega dela, ko je bila na sporedu de Meijeva osemstavčna *Casanova*. Gre za programsko glasbo, za skladbo, ki je glasbeni portret Giacoma Casanove (1725–1798). Vseh osem kontrastnih stavkov si je sledilo brez prekinitve, zagotovo pa je skladba dovolj zahtevna in posebna, saj je od solista zahtevala kar dvoje različnih glasbil.

Glavno delo večera je bila prav de Meijeva priredba slovitega baleta Sergeja Prokofjeva *Romeo in Julija*, ki ga poznamo tudi kot eno najpopularnejših literarnih del, po drami Williama Shakespeara (1593). Gre za tragično ljubezensko zgodbo, ki je navdihovala ustvarjalce vseh generacij in umetniških zvrsti. Prokofjev je glasbo za ta balet komponiral v letih 1935 in 1936. Zdaj pa smo jo slišali na ljubljanskem glasbenem odru v integralni in prirejeni izvedbi za koncertno zasedbo pihal, trobil ter tolkal. Obsežno 19-stavčno delo v treh delih je izzvenelo povsem suvereno, avtor priredbe de Meij pa se je znal dodobra približati Prokofjevemu izvorniku. To velja vsaj za tisti srednji del (*Interludij*), ki je vzlet iz še enega podobnega in znamenitega dela istega avtorja Sergeja Prokofjeva, iz *Simfonije št. 1 – »Klasične«* (3. stavek, *Gavota*). Še en splet odlične glasbe, dosežkov gostov in zlasti naših instrumentalistov, ki so se tudi v tej skladbi izkazali v solističnih pasusih in njihovih različnih kombinacijah. Našega ansambla že dolgo nisem slišal v taki obliki forme in glasbe ter izvedbah relativno dolgega glasbenega večera. To je znalo oceniti tudi polnoštevilno, hvaležno in glasbi naklonjeno občinstvo, ki si je tako priploskalo še dva dodatka iz bogatega opusa de Meija.

Dirigent Johan de Meij
in violončelist Yuki Ito

DESET LET ZDRUŽENJA SLOVENSКИH MIROVNIKOV

BESEDILO Vasilije Maraš, predsednik združenja
FOTO Združenje slovenskih mirovnikov

Združenje slovenskih mirovnikov, ki deluje pod Zvezo slovenskih častnikov, je bilo ustanovljeno 23. novembra 2013, na dan Rudolfa Maistra, v Vojašnici Edvarda Peperka v Ljubljani. Po desetih letih delovanja je združenje na razpotju. Kam in kako naprej? Naši člani so razpršeni po vsej državi, zato je treba posvetiti veliko pozornosti skupnim dogodkom. V preteklosti smo ob številnih dogodkih organizirali tudi strokovne ekskurzije na misije na Kosovo ter v Bosno in Hercegovino, v mednarodna poveljstva Nata in Evropske unije v Nemčiji, Belgiji in na Nizozemskem. Vse to se je zaradi epidemije covid-19 ustavilo in zdaj ugotavljamo, da je take stvari vse težje organizirati. Pa ne zaradi organizacije tako zahtevnih in zanimivih potovanj, temveč zaradi zainteresiranosti ciljne publike in finančnih stroškov, ki so skoraj dvakrat višji kot pred epidemijo.

Večina članov združenja prihaja iz struktur, katerih poslanstvo in delovanje je namenjeno zagotavljanju miru in varnosti doma ter po svetu. Vsi člani s svojim znanjem in bogatimi izkušnjami prispevajo k zagotavljanju miru v različnih delih sveta, k stabilnosti ter humanitarnemu delu in skrbijo za ljudi, ki pomoč potrebujejo. Glavni namen združenja ostaja povezovanje in združevanje vseh, ki so ali bodo sodelovali pri delovanju Slovenije v mednarodnih operacijah in na misijah ali to delovanje podpirajo. Od 14. maja 1997, ko je Slovenska vojska na misijo Alba v Albanijo napolnila svoje prve pripadnike, je Slovenija vključena v številne mirovne dejavnosti po vsem svetu. Delo združenja je usmerjeno tudi v razvijanje domoljubja in slovenskega zgodovinskega spomina, vrednot ter navad, ki so se oblikovale v mednarodnih operacijah in na misijah. Tako smo v preteklosti sodelovali pri pripravi zbornika *20 let v službi miru*, ki je na pobudo združenja nastal v sodelovanju z Ministrstvom za obrambo. Veliko pozornosti namenjamo tudi sodelovanju s šolami ob uporabi premične razstave, ki je nastala ob 20-letnici sodelovanja Slovenije v mednarodnih operacijah in na misijah v sodelovanju z Vojaškim muzejem

Udeležba na slovesnosti avstrijskih mirovnikov

Slovenske vojske. Od leta 2019 smo bili že na več kot desetih šolah, predvsem na širšem območju Ljubljane. Od ustanovitve je združenje v sodelovanju s Slovensko vojsko, Ministrstvom za obrambo ter z drugimi ustanovami, zlasti ministrstvom za zunanje ter notranje zadeve, in Katedro za obramboslovje Fakultete za družbene vede pripravilo več zanimivih ter strokovno zelo bogatih okroglih miz na temo mednarodnih operacij in misij, na katerih so sodelovali številni ugledni domači ter tuji civilni in obrambno-vojaški strokovnjaki. Desetletnico delovanja združenja pa smo zaznamovali z okroglo mizo o prihodnosti mirovnih operacij v luči novih geostrateških razmer v svetu. Združenje se povezuje s sorodnimi organizacijami v tujini, predvsem z avstrijskim združenjem modrih čelad, s katerimi izmenjujemo informacije. Prav tako sodelujemo na nekaterih dogodkih pri njih, oni pa pri nas. Pomembni nalogi združenja sta podpora članom ter skrb za njihove pravice in interese, pri čemer v sodelovanju z Zvezo veteranov vojne za Slovenijo in Policijskim veteranskim društvom Sever razmišljamo, kako bi vključili veterane iz mednarodnih operacij in z misij v zakonodajo na tem področju. To je proces, ki je na začetku in je odvisen od političnih odločitev, vendar bomo poskusili v sodelovanju z veteranskima organizacijama to tudi doseči. V prihodnosti si bomo prizadevali v združenje vključiti tudi nove generacije. Opažamo namreč, da mlajše manj zanima delo v organizacijah, ki poskušajo povezovati posameznike na določenih strokovnih področjih. To ugotavljajo tudi avstrijski kolegi, ki imajo dolgoletne izkušnje in več udeležencev v mednarodnih operacijah in na misijah. V združenju se združujemo člani ne glede na čin, položaj ali funkcijo. Med nami je prostor za vse, od vojaka do generala, od uslužbenca do veleposlanika. Vse tiste, ki bi radi širši družbi prikazali, kaj je bilo vaše poslanstvo v mednarodnih operacijah in na misijah, ter želite ohraniti spomine za prihodnje generacije, vabimo, da se nam pridružite. Z nami lahko stopite v stik po elektronskem naslovu info.zsm2013@gmail.com.

NAGRADNA KRIŽANKA

Foto Goran Krošelj

								MESTO NA JUGU POLJSKE	EKPNA IGRA Z ZOGO	IZRAELSKI PISATELJ (AMOS)	KOS SUKANCA	OHIŠJE STROJA	SLIKAR ŠANTEL
							ZEV SOV OČE V GRŠKI MITOLOGJI						
							ROZALUA (LJUBKOVALNO)						
							ANTON KOROŠEC			OBSEKANO DREVO			
							KOPASTA VIŠAVA			VRHNJA OBLEKA NOŠE		OLIVER ANTAUER	
LUKNJICA V KOŽI					MOČVIRSKA PTICA								
Avtor: Vladimir Milovanović, NAJETO PERO	PREDSTOJNIK KAPITLJA	SLOVENSKI METALURG (CIRIL)	CIGARETNI OSTANEK	MARKO ELSNER	OSEBNI ZAMEK	DOMAČA ŽIVAL Z ROGOVI BESEDILO					PESNICA ČERNEJ	KRAJ PRI BREZICAH S KOPALIŠČEM	
POSPEŠEVALEC DOGAJANJA, ANIMATOR							ŠPORTNIK, KI GOJI TEK						
REGENERIRANA SNOV							DOLINA POD PONCAMI						
ORGAN VIDA				PRISTAN V IZRAELU				SOPROGA					
				HOTEL, STANOVANJE			TEK, VOLJA PO JEDI						
ROPOTUA, NAVLAKA					PREGLEDEN OČRT, SKICA						PESNIK MERMOLJA		
					SLIKAR BERNARD						VAS PRI VODICAH		
TRESENIJE TELESA						ZG. DEL STOPALA					ANDREJ ŽIGON		
						PRODAJALEC MESA					LOVSKI OKOLIŠ		
	PISATELJ LEVSTIK	PREŠERNOVA PESEM				KAMNINA ZA OKRAS						PLAVALKA ISAKOVIČ	PRITEK
		DRŽAVA V Z. AFRIKI				DEL DREVEŠA							
FRANCE GORŠE			ZASLEC NA OVRATNIKU						JEČA ZAPOR				
			HČERNI MOŽ						KAN. IGRAL SPARKS				
SLOVENSKI IGRALEC (STANE)										OVALEN KROŽNIK			
										LUKA VIDMAR			
SLABOKRVNOST										PARTIZANSKA UČITELJICA VATOVEC			
GOSTNSKI DELAVEC										AMERIŠKA IGRALKA (ANN)			

REŠEVALCEM NAGRADNE KRIŽANKE

Pravilna rešitev gesla iz prejšnje številke:

OKTOBER, MESEC POŽARNE VARNOSTI

Nagrade prejmejo:

- ▶ **Marko Kmetič**, Karlovška 4, 1230 Domžale,
- ▶ **Biserka Verstovšek**, Zalog 16a, 8000 Novo mesto,
- ▶ **Timotej Mijović**, Partizanska cesta 47, 4220 Škofja Loka.

Nagrajencem čestitamo.

Pravilne rešitve tokratne križanke nam pošljite do srede, 13. decembra 2023, na naslov **Uredništvo Revije Slovenska vojska, Vojkova cesta 55, 1000 Ljubljana** ali na elektronski naslov **urednistvo.sv@mors.si**.

POIŠČI 5 RAZLIK

REŠITEV
IZ PREJŠNJE
ŠTEVILKE

FOTO IN RAZLIKE Bruno Toič

Spodbudna misel

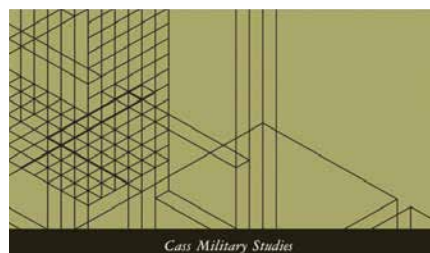
SLOVO

Slovo je sestavni del našega življenja. Kot starši vzamemo slovo, ko naši otroci zapustijo dom, kot partnerji vzemamo slovo ob razhodih, kot sodelavci smo soočeni s slovesom, ko naši sodelavci zapuščajo delovno mesto, in kot čuteča bitja se poslavljamo od svojih najbližjih, ko ti odidejo s tega sveta. Vendar, kako vzeti slovo? Kateri pristop je pravi? Čeprav smo usposobljeni za različne naloge ter smo napredovali na strateški in znanstveni ravni, smo v odnosih

nazadovali. Čeprav beremo in se izobražujemo vse bolj in več, na duhovni razsežnosti pa so nekateri vedno višje ter se odpirajo transcendentnemu, smo pri odnosih še vedno okameneli. Doba narcisoidnih osebnosti poje hvalospeve posamezniku, njegovemu hrepenenju, njegovim občutkom in negira posameznikovo trpljenje. Vendar ima tudi trpljenje smisel. Če trpljenje nima smisla, potem tudi življenje ne more imeti smisla, saj v povprečju človek trpi 70 odstotkov svojega življenja. To trpljenje je stalen napetostni lok, ki nas poganja, bogati in dvigne v zavesti, kdo smo kot ljudje. Tudi slovo je sestavni del trpljenja, ker ponazarja opustitev starega in daje priložnost novemu. Zato je primeren pristop pri slovesu hvaležnost, hvaležnost za vse preživeto, hvaležnost za vse možnosti in izkušnje, hvaležnost za ves čas, ki smo ga imeli možnost preživeti z nekom in ob nekom. Hvaležnost vedno išče sončne strani, nikoli senčnih, in išče v vsakem najboljšem. Zato želim s svojim zapisom sporočiti tudi vsem svojim sodelavcem, prijateljem iz vrst Slovenske vojske hvaležnost za vse skupne trenutke, za terene, usposabljanja, kavice, pogovore, molitve, srečanja, pretečene in prehojene kilometre, za vse usmeritve in nasvete, graje in izrečeno podporo. Hvala, da sem lahko na najlepši način služil domovini in Bogu.

VU X. r. Matic Vidic, VVIK

Avtorja v delu *Military Strategies of the New European Allies: A Comparative*

MILITARY STRATEGIES OF THE NEW EUROPEAN ALLIES
A COMPARATIVE STUDY

Prebrali smo knjigo
HÅKANA EDSTRÖMA
IN **JACOB WESTBERGA**

Study razpravljata o novi varnostni arhitekturi v Evropi po koncu hladne vojne in razpadu vzhodnega bloka. Na spremenjene varnostne razmere se je zveza Nato odzvala s politiko širjenja članstva, ki jo je zagovarjala že od svojega nastanka. Če je širitev članstva med medblokovsko konfrontacijo temeljila na vojaškostrateških razlogih in vojaški moči, je zdaj v ospredje stopil politični vidik širitve.

V uvodu so predstavljeni metodološki pristop in raznovrstnost v strategiji vključevanja nekdanjih enajstih socialističnih držav v evro-atlantske povezave. Proces vključevanja je potekal v več fazah. Niso pa bile vse države istočasno vključene v Nato in Evropsko unijo, izjema so bile baltske države, Slovaška in Slovenija, ki so postale polnopravne članice obeh povezav leta 2004. Preostale države so bile najprej sprejete v Nato, šele pozneje v Evropsko unijo.

V osrednjem delu sledi analiza postopka pridruževanja posameznih držav, ki se med seboj razlikujejo tako glede geopolitičnega položaja, zgodovinskopoličnega, kulturnega in družbenega razvoja kot tudi vloge ter moči v sodobnih mednarodnih odnosih. Je pa za vse nove članice postopek pridruževanja potekal čez Partnerstvo za mir, s pristopom k procesu načrtovanja in pregleda zmogljivosti ter z izvedbo akcijskega načrta z vstopom v polnopravno članstvo.

Knjiga je izšla leta 2023 pri založbi Routledge v zbirki Cass Military Studies.

Zvonko Krunic, KIZC

V spomin

ALEKSANDRU DRAGARJU

Sodelavke in sodelavci Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Izpostave Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje Celje ter Regijskega centra za obveščanje Celje, se v žalosti in bolečini poslavljamo od sodelavca Sandija Dragarja. Sandi se je zaposlil kot operater v Regijskem centru za obveščanje Celje leta 2002. S svojim čutom za ljudi in izjemno mirnostjo je hitro postal eden boljših, verjetno celo najboljši operater v našem centru. Bil je prava enciklopedija znanja. Standardne operativne postopke je znal na pamet, znanje je vedno predajal mlajši generaciji operaterk in operaterjev. Bil je tudi eden najzanesljivejših. V dobrih dvajsetih letih je tako s sodelavci našega centra preživel in opravil veliko zahtevnih intervencij. Po njegovi zaslugi je bilo rešenih veliko življenj in premoženja. S svojo mirnostjo in preudarnostjo se je trudil, da so bili tudi odnosi na delovnem mestu čim boljši. Za svoje delo je prejel bronasti znak Civilne zaščite, zagotovo pa bi si zaslužil še kaj več. V sistemu je bil najbrž pogosto spregledan prav zaradi svojega neopaznega značaja. Še zadnji velik prispevek je prikazal letos ob poletnih neurjih in poplavih. Kljub zavedanju, da mu zdravje ne služi najbolje, je ves čas delal s polno močjo, kot je bil vajen vse življenje. Kruta bolezen nam je v dobrem mesecu vzela dobrega sodelavca, prijatelja in operaterja na klicni številki 112. Slovo je zmeraj boleče. Ostajajo pa spomini nate, dragi Sandi, in to tisti lepi, veseli ter srečni. Pravijo, da tisti, ki živijo v spominu, nikdar ne umrejo. Sandi, počivaj v miru. Pogrešali te bomo in vedno se te bomo spominjali kot izjemnega ter srčnega človeka. Naj ti bo lahka slovenska zemlja.

Sodelavci Izpostave Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje Celje

MIROVNIKI O PRIHODNOSTI MEDNARODNIH OPERACIJ

BESEDILO Bojan Gregorič

Z

druženje slovenskih mirovnikov je v sodelovanju s Slovensko vojsko v mariborski Kadetnici 15. novembra organiziralo okroglo mizo Prihodnost mednarodnih operacij in misij. Okrogle mize se je udeležilo okoli 120 udeležencev.

Prisotne je v uvodu pozdravil namestnik poveljnika Centra vojaških šol brigadir Vilibald Polšak, ki je poudaril pomen delovanja pripadnikov Slovenske vojske na misijah ter pridobljenih izkušenj, ki se prenašajo na naslednje generacije tudi s šolanjem na različnih programih Centra vojaških šol. Predsednik Združenja slovenskih mirovnikov polkovnik v pokoju Vasilije Maraš je pojasnil razloge za pripravo okrogle mize. Vsebinski del okrogle mize je potekal v okviru treh panelov. Na prvem so se dotaknili spremenjene globalne varnostne situacije, pri čemer so bile poudarjene predvsem vloga Organizacije združenih narodov in možnosti Slovenije, kako bi lahko kot nestalna članica Varnostnega sveta pripomogla k učinkovitejšemu sistemu odločanja in priprav na misije. Na drugem panelu so bili poudarjeni predvsem tisti vidiki vpliva na bodoče mednarodne misije, ki bodo izhajali iz geografsko-političnega stanja po koncu ukrajinske vojne. Na zadnjem panelu pa je bil predstavljen sistem priprav kontingentov Slovenske vojske pred napotitvijo.

REVILJA SLOVENSKA VOJSKA JE INTERNO
INFORMATIVNO GLASILO O VOJSKI,
OBRAMBI TER ZAŠČITI IN REŠEVANJU.

UREDNIK: Marko Pišlar

NOVINARKI: Jerneja Grmadnik in Petra Apšner

FOTOGRAF: Bruno Toič

LEKTORIRANJE: Natalija Krese, Tina Pečovnik

TAJNICA UREDNIŠTVA: Milena Topolovec

NASLOV UREDNIŠTVA

Vojkova cesta 55, 1000 Ljubljana

Telefon: +386 1/471 26 62

Faks: +386 1/431 12 42

Elektronska pošta: urednistvo.sv@mors.si

OBLIKOVNA ZASNOVA: Agencija Adeo

OBLIKOVANJE

IN LIKOVNO-TEHNIČNO UREJANJE:

Polona Čelhar, Lepa reč

TISK: Tiskarna Skušek, d. o. o.

NAKLADA: 8000 izvodov

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: Bruno Toič

Prispevki, objavljeni v reviji, niso uradno

stališče Ministrstva za obrambo.

Nenaročenega gradiva in fotografij

ne vračamo.

Naslednja številka izide 25. decembra 2023.

SPREMELJAJTE NAS NA DRUŽBENIH OMREŽJIH.

Revija Slovenska vojska je članica Evropskega združenja vojaških novinarjev (EMPA).

ENOTA ZA SPECIÁLNO DELOVANJE

objavlja RAZPIS za popolnitev dolžnosti:

VOJAK, PODČASTNIK ALI ČASTNIK V ČETI ZA SPECIÁLNO DELOVANJE

VOJAK, PODČASTNIK ALI ČASTNIK V ČETI ZA ZAGOTOVITEV DELOVANJA
(LOGIST, VEZIST ALI INFORMATIK)

Rok za prijavo je 23. februar 2024.

Izbor kandidatov bo aprila 2024.

Osnovno usposabljanje se bo začelo maja 2024.

SPECIÁLNE
SILE

INFO DAN

Predstavitve enote in predstavitev prostih
dolžnosti 2024

Predstavitve enote in predstavitev prostih
dolžnosti bo 12. januarja in 2. februarja 2024

v Vojašnici Petra Petriča v Kranju.